

Családi hírek
(Négy sorig 4 pengő,
azonfelül soronkint 1 P)

Zinner Belluska Békéscsaba, Igaz Jenő Debrecen, jegyesek.

Grünwald Gizikét (Kiskunmajsa) eljegyezte Davidovics Jenő (Eger-Bonyhád).

Kritzler Lea Soltvadkert, Jungreis Salamon Mezőkövesd, jegyesek. (A mezőkövesdi „T. B.” szerett elnökének ezuton gratulál.)

Pscherhofer Irénke Sopron, Löwenstein Miksa Beled, jegyesek.

Weinstock Eszter Paksról és Kollmann Armin Budapest, Tamúz 15-én a Kazincy templomban házasságot kötöttek.

Katzburg Miksa ózdi főrabbi leányát Esztikét eljegyezte Buchinger Jenő, Szombathely.

Kronstein Růzke Ujpesten Friedmann Efrájmival a galantai jesiva jeles tanítványaival házasságot kötött. A menyegző fényét Buchsbaum Józua galantai főrabbi, a vőlegény mesterének számos tanítványaival való jelenléte emelte.

Mencer Rachel Ó-kanizsa, Buchsbaum Nándor Galanta jegyesek.

Lakodalmi díszebéd már P 2,50-től Niszelt étteremben, Rombach utca 16.

אנו מביעים בזה מועמק לנו ברכת מו"ש לידיד נפשינו. צמיד לבנו, ראש חברתנו, בחור כארום, אצור בלום, ירא ושלם כשרית מריה נפתלי בוכסבוים ניי בן כקשיה אדמו"ר שלישי"א, לרגלי ארושיו תלמיד ישיבה דק"ק נאלאנטא והבורה תלמידים.

Ellenbogen Eljohú zentai barátunknak, volt jesiva-gabenknak, eljegyzése alkalmából szívből mazeltovt kíván a

Dunaszerdahelyi Jesiva

הנו מביעים בזה ברכת מולא טבא מעומק לבנו לכבוד אהובנו יודנו היה ה"ב ה"ב, משנתו קב ונקי, חכם וסופר, נוח אמרי שפר, חתן תמים למעלות, מריה נפתלי בוכסבוים ניי בנו של כ"ק אדמו"ר הגאון שלישי"א אב"ד דק"ק נאלאנטא, לרגלי ארושיו בשמי"ם עם בתי של כבוד דודנו הרב הגנ"ד המפורסם מריה יששכר רוב מענצער ניי בעיר סטארא קאניוואה תורה וגדולה יתאחדו על שלחנה ברכת הצלחה ואושר יהי במעונו.

ה"ק אשר ועלינו אבערלאנדער, נייפעסט, ה"ק אליעזר מענצער, מאקא, נכ"א דה' בית מוון דישיבה נאלאנטא.

Pályázatok

A TOKAJI TALMUDTÓRA iskolában a következő szemeszterre melamed-állás betöltendő. Tnach és gemóre tajszezfesz ü-poszkim alapos tanítása, valamint a magyar és német nyelv szóban és írásban való ismerete megkívántatik. Írásbeli pályázatok, melyekben életkor, családi állapot, eddigi működés és fizetési igény feltüntetendő, legkésőbb Rajs-chajdes Elülig Frenkel Dezső, Tokaj, címre nyújtandó be. Próbaelőadásra csak a meghívott bocsátatik.

A tokaji Talmudtóra vezetősége

Apró hirdetések

HUGOMNAK becsületes, hithű férjet keresek, esetleg özvegy is lehet. Hozománya 2000 pengő, szoba-konyha berendezés, kelengye. „Börüch Hábo 32” jeligére, kiadóba.

VALLÁSOS leányt gyermekek mellé, ki háztartásban is segít, azonnal felveszek. Cim „Csakis vallásos” jeligén a kiadóban.

TÖNKREMENT vidéki jobb család szerény igényű leánya elhelyezkedést keres. Főzésben, háztartásban segédkezne, felügyelne. Szives megkeresést „Szigoruan orth.” jeligére kér.

TELJES ELLÁTÁST keresek második gimnázista fiannak, Budapesti Zsidó Gimnázium közelében, feltétlen uri orthodox családnál. — Ajánlatokat feltételek megjelölése mellett Szendrői József, Kiskőrös címre sürgősen kérek.

NYOMDABERENDEZÉS potom árért eladó. Friedmann Béni, Miskolc. Lichtenstein József ucca 5.

SZÉFER TÓRA, kóser, keveset használt, eladó. Farkas N., szajfer, Miskolc, Tegledi ucca.

MISKOLCON orth. kóser kávézó és étkezdé: Ruckman Izidor, Széchenyi ucca 88. Tejtermékek, felvágottak, főtt ételek állandóan kaphatók olcsó árban.

ELVÁLT ASSZONY saját lakással bir, férjhez menne 40 év körüli uriemberhez. Schwarz D., Király ucca 32.

TANITOK elemít, középiskolát, hébert. Állást keresek azonnali belépésre. Krausz Manó leveleivel, Sátoraljaújhely, Kazinczy ucca 46.

MEGBIZHATÓ, főzni tudó mindenest kóser háztartásomba keresek. Rosenberg Ede, Nyiregyháza, Jókai u. 2.

21 ÉVES rutinrozott rőfössegéd állást keres. „Tőrekvő, szerény” jeligére.

SZEGÉNY bentora leánya, betegen kórházban, utiköltség híján ezuton kéri a könyörületes hittestöveket, hogy „szegény beteg” jeligére küldjenek a kiadóba, hogy haza utazhasson.

HOZZÁMENNÉK 28—35 éves némi existenciával rendelkező fiatalemberhez. Saját üzletem van. „Szigoruan vallásos” jeligére.

HELYESNEK mondott fiatal urileány 4000 P hozománnyal, butorral, kelengyével, jó keresettel, férjhezmenne vallási és világi tudással bíró 28—36 éves fiatalemberhez. „Iparművésznő” jeligére.

SZERÉNY IGÉNYŰ, vallásos fiatal leány, háztartásban, gyermeknevelésben, üzletben, jártassággal, elhelyezkedni óhaj. Referenciák: Braum Dávidné, Szombathely.

36 ÉVE fennálló, jogfolytonossággal bíró koresma, (ahol kóser italok kiméretnek), betegség miatt eladó. Cim megtudható: Haas Jakab, Budapest, Baross tér 6.

KERESEK csinos, szorgalmas, szépnek mondott leányom részére komoly, szigoruan vallásos 28—32 éves fiatalembert, kereskedőt, kinek minimálisan havi 400 pengőt jövedelmező önálló üzletet adok, teljes, üzembépes felszereléssel. Pontos válaszokat „Az ipart elsajátítom” jeligére válaszbellyel a kiadó továbbít.

GYÖR legjobb helyén szigoruan vallásos orth. intelligens uricsaládnál az iskolai idényre két jobb leányka teljes ellátásban részesülhet. A házban kifogástalan németül beszélnék. Cim válaszlapon a kiadóban.

CINOS LEÁNYOM részére, kinek hozománya egy jömeneteli, megélhetést biztosító adósságmentes vegyeskereskedés — ismeretség hiányában — ezuton keresek jobb házból való 26 éven felüli bentajtrót. „Mazeltovt” jelige.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos:
GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MŰINTÉZET.
Budapest, VII., Bethlen-utca 22.

legolcsóbban bel- és külföldi márványból saját villanyerőre berendezett telepünkön kaphatók.
Sirkövek
Mózes Testvérek, X., Kozma-u. 5. Uj ir. temetővel szemben
Telefon: Kőbánya 75-56

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42-3-65.
Kétszersült, keksz, nápolyi, fagyalt, ostya
— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

אלגעמיינע יידישע צייטונג

ד"ב

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg Lipót

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P.)

Szerkeszti:
Groszberg Jenő

A háromszoros »Échó« ...

A szent jeruzsálemi templom rombadőlésének gyásznapja előtti szombaton felhangzik a törái felolvasásnál Majse Rabénü panaszszava: „Écho... ó miképen viselhetem el a ti fázasztásokat.” És Majse zokszavához fűződik Jesájo próféta ostorozó lángigéje: „Écho... ó miképen lett hűtlenné I-tenhez az egykoron oly hűség város”. A szombat utáni szerda estéjén pedig összegyülekezik gyászban Izrael közössége s a földön ülő hívők ajkáról felsir Jirmijó próféta fájdalmas elégiája: „Écho... miképen ül most egyedül az egykor oly népes főváros.”

E háromszoros Échó-sírák tartalmát a midrás nyomán Rási így foglalja össze: „Mózes látta a népet gazdagságában, Jesájo léhaságában, Jirmijó megaláztatásában.” Evvel az összefoglalással bölcsseink irányt akarnak adni a mi életfelfogásunknak, meg akarunk bennünket tanítani, miképen nézzük a világban való történéseket. Gazdagság, léhaság, megaláztatás — ez a három lépcső vezetett a szentély összeomlásáig. Ez a három már sok gólyust okozott. A mi napjainkban is átéltük, hogy miképen vezetett a zsidóság egy rétegének utja a gazdagságtól a léhaságon át a lealáztatásig. Az utolsó években hányszor kellett egyes zsidó csoportoknak megtanulni, hogy hiába a gazdagság, hiába a léhaság, amely az ősi hagyományok elvetésére, sőt sokszor megvetésére vezetett, — csak bekövetkezett az összeomlás és meg kellett tudni azoknak is, akik már nem akarták tudomásul venni, hogy ők bizony mégis csak zsidók — ha nem is erkölcsükre s vallásosságukra nézve, de mindenképen a világgyűlölete szempontjából.

A világ gyűlölete s elnyomása jelzi immár a zsidóság történetét több mint

1860 éve, amikor Tisóbeov napján összeomlott a szentély dicsősége. Más nép átkokat szór a pusztító zsarnok ellen, öklöt rázogat feleje, bosszút esküszik ellene. A zsidóság azonban a pusztító ellenséget I-ten feiyitő eszközének tartja, nem átkozza, legfeljebb sajnálja, hogy azt hiszi: „a mi kezünk erős és nem az Örökkévaló tette ezt” (jodénü rómo velaj hásem poál ez zajsz). A sorscsapások között a zsidóság mindig magára eszmélt. Az „Écho” szó a zsidóság számára pontozás változtatással mindig azt jelentette: „Ajeko”, hol vagy? eszmélj magadra zsidó létedre, zsidó hivatásodra! Ez az „Ajeko” szólt Majse, Jesájo, Jirmijó Échó-jában, mert a zsidó embernek gazdagságában, látszólagos jólétében sem szabad elfelejtenie magát, a világ léhasága közepette is rá kell eszmélnie magára; és még lealáztatásában sem szabad lelkiegyensúlyát elveszíteni.

Jirmijóhűnek a zsidóság lealáztatását aláfestő Échó-ja áll legközelebb hozzánk. Egyénileg lesujt bennünket a rettenetes anyagi helyzet, a kuszáltság, s az egész világ örülete, amely napontként új és új komplikációkat támaszt. Amerikában összeomlás, Németországban Hitlerség, Oroszországban atheista terror. Ide valóban a maga teljességében legjobban Jirmijó Échó-ja illik.

De nekünk zsidóknak mindenkor ki kell éreznünk az Échó-ból is az Ajeko-t, nem szabad elvesztenünk reményünket az irgalmas I-tenben, akinek nevében ugyanaz a próféta Jesájo, aki az Échó-t hangoztatta úgy kezdte szózatát: „Náchnü, náchnü ámi — vigasztaljátok, vigasztaljátok népemet.” Tisóbeov után következik Sabosz Náchnü, a gyász után a remény. Izrael gyászolja a mult dicsőségét, ame-

lyet bünei miatt vesztett el. Ebben a tenyben benne van, hogy megtérés által visszazohozhatja a régi fénykorszakot, amikor I-ten, az igazság, a béke léssen uralkodó az egész földön.

Amsterdamban vasárnap nyitva vannak a zsidó üzletek

Berlinből jelentik: A „Somré Sabosz Világszervezet” és a hollandiai „Semirasz Sabosz” szövetség többszörös intervenciójára Amsterdamban községi rendelet intézkedik a szombatot tartó üzletek zárásának szabályozásáról. Az üzletek zárásáról szóló legújabb községrendelet arra a törvényre támaszkodik, amely feljogosítja a községi hatóságokat, hogy ott, ahol speciális viszonyok és körülmények adódnak, a kormányhokajáru-lásával különleges szabályokat léptessenek életbe. Az erre vonatkozó törvényszakasz értelmében ilyen speciális körülménynek tekinthető az is, ha egy városban a lakosságának magas százalékarányát képezi a zsidóság. Így az amsterdami új községi rendelet az üzletek zárását illetőleg, részben azokra az üzletekre vonatkozik, amelyeknek tulajdonosai vagy vezetői a szombatot ünneplik a heti munkaszünet napjaként. Az amsterdami községi tanács rendelete szerint a zsidó üzletek vasárnap délután 5 és 6 óra között nyitva tarthatnak, az élelmiszer üzletek pedig öttől nyolc óráig szolgálhatják ki közönségüket.

A zsidóegyedben és olyan kerületekben, ahol tulnyomó részben zsidók laknak, a nemzsidó kereskedő is élhet ezzel a joggal, illetve vasárnap délután kinyithatja üzletét. A szombaton zárt fodrászüzletek a vasárnapi kedvezményen kívül szombat este 11 óráig tarthatnak nyitva. Érdekes a

tejeladásra vonatkozó rendelet. Vasárnap ugyanis déli 12 óráig van engedélyezve a tejeladás, délután viszont szigorúan tilos. Ezzel szemben a szombatot ünneplő tejkereskedőknek a rendelet megengedi, hogy vasárnap este 8 óráig árusíthassanak üzleteikben és szállíthassák házhoz a tejet. Megengedik nekik azt is, hogy szombaton a betegházakba, kórházakba és

hasonló intézetekbe szállítsanak tejet és, hogy vevők déli 12 óráig elszállíthassák a tejtermékeket. Ugyanez áll a nemzsidó tejüzletekre is, a szombatot tartó zsidó vevőkkel szemben, a rabbinátus felügyelete mellett. A rendelet szabályozza még a zsidónegyedben lévő vasárnapi vásárt is, amelynek ideje reggel 6 órától délután két óráig terjed. — *Hol tartunk mi ettől?*

Mussolini és Hitler

A napokban újjáalakított olasz kormányban van egy zsidó tagja is, az új pénzügyminiszter *Guido Jung*, hires palermói bankár személyében. Az olasz zsidó pénzügyminiszter kinevezése Németországban óriási feltűnést keltett. A német liberális sajtó megállapítja, hogy ez Mussolini válasza Hitlernek.

— Ugyanakkor — írja az egyik lap — amikor 14 millió szavazatot kap Németországban Hitler, az olaszok zsidót neveznek ki pénzügyminiszternek és egy izraelita vallású tábornokot hadtestparancsnoknak. Ennél megkapóbb választ még nem adtak Hitlernek. De ilyen bravuros válasza csak a derék Mussolini képes.

A német zsidók helyzete

Az új porosz választások következtében Hitler — bár hatalmasan előretört — nem jutott abszolút többséghez és így a mai diktatúra átmenet tovább fog tartani. A miniszteriumokban alkalmazott zsidókat nyugdíjba küldték. Amint egyébiránt a német zsidó lapokból kitűnik, a német zsidók nem látják a helyzetet reménytelennek, inkább az anyagi helyzet nyomasztó volta nyugtalanítja a zsidó közvéleményt.

lomból. Én úgy érzem, hogy az én esetem, a Weiss-eset: tipikus a német zsidók helyzetére nézve. Engem még a német császár nevezett ki rendőrfőnöknek és megmaradtam ezen a helyen, mert úgy éreztem, hogy az emancipáció szellemének használók azzal, ha a helyemen maradok. Majd így végezte a szavait: Mi, német zsidók nem adjuk fel az emancipációt és harcoljunk polgári jogegyenlőségünkért. (*Bravó!*)

Julius 28-án, közvetlen a választások előtt, tízezer főnyi hallgatóság előtt tartott nagygyűlést a német zsidók központi szervezete, a Central-Verein. Mikor dr. Weiss Bernát, a kormány által elcsapott és bebörtönzött zsidó rendőrfőnök megjelent, percekig tartó ováció fogadta. Dr. Weiss csakhamar szólásra emelkedett és többek közt ezeket mondta:

Dr. Baeck, berlini főrabbi szenzációs beszédben megállapította még, hogy a német protestanizmus nemtörődomsége felelős azért, hogy a hitlerizmus ennyire elfajult. A hitlerizmus nem más, mint az igazi vallásos lélek krízise. Majd így folytatta: Milliók gyűlölnék minket, német zsidókat, akik egész életünkön át önzetlenül szerettük hazánkat. De a látható Németország mellett van egy láthatatlan Németország is, amelyik megért bennünket és velünk érez. Mi az antisze-

— Az önök tapsai mutatják, hogy a német zsidók szemében nem lettem kisebb azzal, hogy kidobtak a hivata-

Fränkel az egyetlen Siófokon

orth. kóser vendéglő
a fürdőtelepen **Bathányi-utca 21**
és Pensió **István-út 4**

SZOMBAT ÉS ÜNNEPNAP ZÁRVA

NEUVIRTH TESTVÉREK ÓRÁS ÉS ÉKSZERÉSZEK

BUDAPEST, KIRÁLY UCCA 28. SZ.

Brillians, ékszerek, ezüst dísz tárgyak, gyertyatartók, menorák, serlegek, tórafelszerelések nagy választékban. Olcsó árak. Alkalmi vételek. Saját műhely.
— Brillians, arany és ezüst beváltás. —

mitizmus? Ha egy keresztény ember meginog a saját hitében, akkor antiszemita lesz. A katolicizmus megállította ezt a próbát és felvette a harcot Hitlerrel, a protestanizmus ellenben megrendült. Am a legnagyobb veszedelem ránk, német zsidókra a reszkető és remegő zsidók. Csak gerincsen és bátran állhatunk meg a történelem e rettentő viharában. Amilyenek mi leszünk, olyan lesz a mi sorsunk is. A zsidókérdésre csak mi magunk adhatjuk meg a választ. A mi jelszavunk: „*Hinē k'el jesuoszi evtoch velaj efchod*” — mi nem félünk, hanem az I'ten segítségével bizunk.

Az új német parlamentnek mindössze egy zsidóhívó tagja van: *Hugo Heimann*, szociáldemokrata. Van még 12 kitért zsidó szociálista képviselő.

A kieli zsinagógába kedden bombát vetettek. A robbanás nagy rést vágott a főfalra, a templom fűtőtesteit kiszaggatta a falakból és a berendezés legnagyobb részét is elpusztította, de a frigyláda a Tórákkal sértetlen maradt. A robbanás olyan erős volt, hogy a szemközti levő villamos erőművi központ épületének valamennyi ablakát betörte. A merénylők elmenekültek.

Egyetemi tanár a Biblia hitelessége mellett

Az Egyiptomban folytatott állandó ásatások rendkívüli nagy mértékben gyarapították a régi egyiptomiak életéről való tudásunkat. Különösen nagy érdeklődéssel viseltetnek e kérdések iránt Angliában. Így érthető csak, hogy fényes vendégsereg jelent meg azon az előadáson, amelyet a madridi zsidó egyetemi tanár *dr. Jahuda* tartott arról a kérdéstről, hogy az újabb egyiptomi ásatások milyen kapcsolatban vannak a Bibliában elbeszélte eseményekkel. A felolvasáson előkölt *Lord Allenby* tábornagy, Palesztinának meghódítója a világháborúban. Dr. Jahuda egyébiránt azt fejtegette, hogy az ásatások eredményei tanúságot tesznek a Biblia Egyiptommal kapcsolatos elbeszéléseinek hitelessége mellett.

Fenákel Jónás

orth. kóser baromfi-kereskedése
Budapest, Dob-utca 28. sz.
TELEFON: JÓZSEF 31-6-73.

Zsír kicsinyben és nagyban, a legjutányosabb árban, vidékre is. Garantiált tiszta és prima áru.

Legolcsóbb bevásárlási forrás!

A Szentély elpusztulása idején (A midras nyomán)

... Az Örökkévaló így szólt angyalaihoz: Menjünk, nézzünk körül, mi történik a Házamban, mit mivel Szentélyemben az ellenség. És elindult az Örökkévaló Jirmijóhü próféta és végtelen angyalsereg kíséretében és amikor megpillantotta a romokban heverő Templomot, így kiáltott fel: Ez volt az Én Házam, Dicsőségem Temploma, amit az ellenség elpusztított. És ebben a pillanatban sirni kezdett. Jaj nekem Házam pusztulása miatt!... Gyermkeim hol vagytok?... mit tegyetek érteket, hisz előre figyelmeztettek benneteket, de nem akartatok megjavulni... Ekkor így szólott az Örökkévaló Jirmijóhühöz: Hasonló vagyok én most egy emberhez, akinek egyetlen gyermeke meghalt menyegzője napján. Van-e fájdalom, mely az enyémhez hasonló volna?... Menj, ébreszd fel az Ösöket: Ávrohomot, Jiczchokot, Jákaajt és Majset, keljenek fel sirjukból és sirjanak ők is gyermekeik pusztulásán... És felelt Jirmijóhü: Világ Teremtője, nem tudom, merre van Majsenak a sirja... Menj a Jordán partjára — mondta neki az Örökkévaló — és kiáltd el a messzeségbe: Ámrom fia! Ámrom fia! Ébredj! Nézd, mi történt a nyájjaddal! Elpusztította és szétszórta az ellenség.

Midőn Majse rabbenü visszaérkezett az ösök közé, azok megkérdezték tőle: Mi történt a gyermekeinkkel! És Majse így felelt: Sokat megöltek, sokat rabláncra fűzve fogságba hurcoltak, sokat mezítenre vetkőztettek, sokan elpusztultak az uton és az ég madarai és az erdő vadjai lakmároznak a husukból és sokan éltenszomjan vánszorognak és nem tudnak darabka kenyérhez, kis vízhez jutni. Ekkor az ösök gyászdalba kezdtek; „Jaj, mily sötét végzet érte gyermekeinket! Olyanok lettek, mint az árvák, akiknek nincs apjuk. Ruhátlanul, meztelenül bolyonganak az országutakon, lábukat feltöri a kavics, vállukon homokszákokat cipelnek és kezük hátra van kötve...”

Ment Avrohom ösatyánk és megállott I'ten előtt, könnyei, mint megáradt patak ömlöttek az arcán, haját tépte és az arcát ütötte, megszakította ruháját és hamut

MAGAS TÁTRA! TÁTRALOMNIC!

Szigoruan orth. כשר pensió, hízó- és fekvő kura. — Magyar vendégeknek 10% engedmény. — Felölt leányok kíséret nélkül felvételnek. — Egész éven át nyitva.
SCHREIBER MÓR, TATR.-LOMNICA, BUGSCH-VILLA

FIGYELMEZTETÉS.

Több cég érdeklődésére, mely sajtó- és turófélekkel foglalkozik és orth. kóser árua relettől, alulírott ezennel a t. c. közönség tudomására hozom, hogy városunkban csakis a **Központi Tejcsarnok, Trattner Márkusz cég áll az orth. rabbi felügyelete alatt.**
DICK HERMANN
átoraljaúj helyi orth. rabbi

Izrael fiai megpillantották Majse rabbenüt, felujjongtak: Ime Ámrom fia, fölkel sirjából, hogy megváltson bennünket. Ekkor azonban égi szózat zengett át a minden-ségen: „Jeruzsálem végzetét már megpecsételtem.” És könnyes-szomoruan így szólott Majse: Gyermkeim, nincs hatalmam, hogy visszavigyelek benneteket, mert Jeruzsálem sorsa megpecsételtem, de a világ Teremtője vissza fog vezetni benneteket. Ebben a pillanatban hangos sirás töltötte meg a világot, egész Izrael sirt és panaszaik és nehéz sóhajtásai a Trón számolyáig szálltak... És Majse fájdalommal nyitotta száját: Átkozott légy Nap, hogy nem sötétedtél el, mikor az ellenség behatolt a Szentélybe.

— Esküszöm — kiáltotta a Nap, hogy feketébe akartam öltözni, de az égi cseldek megragadtak és hatvan ezer lángoló kötéllal kivonszoltak az égre és rám parancsoltak: Menj és sugározd fényedet.

Ekkor Majseből ismét felzokogott a panasza: Jaj nekünk, hová tűnt el a fényed, tündöklő Templomunk, jaj, hogy elérkezett pusztulásod ideje, a Szentély romokban hever, a tanházak gyermekei felkoncolva, apáik pedig rabláncra fűzve menetelnek ismeretlen utakon...

Midőn Majse rabbenü visszaérkezett az ösök közé, azok megkérdezték tőle: Mi történt a gyermekeinkkel! És Majse így felelt: Sokat megöltek, sokat rabláncra fűzve fogságba hurcoltak, sokat mezítenre vetkőztettek, sokan elpusztultak az uton és az ég madarai és az erdő vadjai lakmároznak a husukból és sokan éltenszomjan vánszorognak és nem tudnak darabka kenyérhez, kis vízhez jutni. Ekkor az ösök gyászdalba kezdtek; „Jaj, mily sötét végzet érte gyermekeinket! Olyanok lettek, mint az árvák, akiknek nincs apjuk. Ruhátlanul, meztelenül bolyonganak az országutakon, lábukat feltöri a kavics, vállukon homokszákokat cipelnek és kezük hátra van kötve...”

Ment Avrohom ösatyánk és megállott I'ten előtt, könnyei, mint megáradt patak ömlöttek az arcán, haját tépte és az arcát ütötte, megszakította ruháját és hamut

hintett a fejére, vigasztalhatatlan fájdalomban így kiáltott: Miért vagyok én hitványabb a többi néptől, hogy ilyen szegényhez és gyalázathoz jutottam? Midőn az angyalok megpillantották Avrohomot, ők is gyászdalba kezdtek: Világ Teremtője — énekelték — miért bontottad fel a vele kötött szövetséget, hisz ő tanította meg a világ népeit, hogy ég és föld mindenható Uralkodója vagy. Nézd, most itt áll kedvenced a színed előtt, gyászol és sir, miért nem könyörölsz rajta? Ekkor így szólt az Örökkévaló: Mióta kedvencem eltávozott a földről, nem jelent meg a színem előtt, most mit keres a házamban? És szólott Avrohom:

— Világ Teremtője, miért üzted el fiaimat és dobtad őket népek prédájául, akik kegyetlen halállal öldösik őket? Miért pusztítottad el szent Templomod, ahol egyetlen fiamat áldozatul hoztam eléd?

És felelt az Örökkévaló:

— Gyermkeid vétkeztek a Tóra huszonkét betűje ellen!

— Hol vannak a tanuk? — kérdezte Avrohom.

— Jöjjön a Tóra! — szólott az Örökkévaló és tegyen vallomást ellenük.

És eljött a Tóra!

Avrohom azonban így szólt hozzá: Lányom, nem szegyeled magad, hogy tanuskodni jössz Izrael ellen? Emlékezz vissza, midőn az Örökkévaló felajánlott az összes népeknek és egyetlen nép sem akart elfogadni, míg végre Izrael a Szináj hegye alatt magára vette igádat és most bukásukban tanuskodni jössz ellenük? És a Tóra félre állott.

— Jöjjön, akkor tanuságul a huszonkét betű, — szólott az Örökkévaló.

És lángoló szárnyakkal berepült a huszonkét betű. Előbb az *Alef* jelent meg I'ten trónusa előtt. De Avrohom rákiáltott: *Alef!* minden betű kezdete, midőn I'ten a Szináj hegyén megnyilatkozott, veled kezdte el a tizparancsolatot „*אנני*” „Én vagyok az Örökkévaló a te I'tened”. És egyetlen nép sem akart elfogadni, csak az én fiaim, s most tanuskodni jössz ellenük? És az *Alef* félrecállott. Jött a *Bész* Lányom, szólj Avrohom, veled kezdődik a

Tóra: **בְּרֵאשִׁית** amelyet fiaim életük árán is megtartanak. És a Bész féhéllott. Jött a **Gimel** ך Veled kezdődik a **cziczisz** parancsa (Gedilim táasz loch) amelyet egyetlen nép sem tart meg, csak a zsidók. A **Gimel** is félreállott. Így az összes betűk. Ezután így fohászzkodott Ávrohom: Midőn egyetlen gyermekemet kértem tőlem, megkeményítettem a szívemet, nem sajnáltam és áldozatul hoztam elébed és most Te nem könnyörülsz gyermekeimen? ... **Jiczchok** lépett most a Trón elé: Midőn apám ráparancsolt, nem ellenkeztem, engedtem magam az oltárra vinni és a nyakamat boldogan nyújtottam a kés alá és Te nem akarsz könnyörülni gyermekeimen? ... Most **Jákajv** alakja tündökölt fel: Husz évig szolgáltam Lóvon házában s amidőn hazafelé menet Észov meg akarta ölni gyermekeimet, én fel akartam magam áldozni értük és most, amikor gyermekeimet, akik miatt annyit szenvedtem, úgy öldösik, mint a juhokat, nem könnyörülsz rajtuk? ... Megjelent **Majse rabbénü** és arcának fénye bevilágította az eget: Nem voltam-e hüszeges pástora népednek? Negyven évig kínlódtam velük a pusztában és amikor a sóvárgott ország kapuján ráparancsoltál, csontjaimat átengedtem a pusztá porának és Te nem könnyörülsz népemen?

Könnyes szemekkel Ráchel ugrott most a Trónhoz: Menyegzőm napján én nővéremnek, Leának át engedtem ismertető jeleimet, hogy meg ne szégyenüljön. Én a por és hamu leküzdöttem érzelmeimet, hogy levegyem nővérem szégyenét és Te örökléél, könnyörületes Király szóltanul tüdő néped szégyenét? ...

Nagy irgalom szállotta meg ekkor az Örökkévalót és így szólott: A te kedvedért Ráchel visszavezetem őket országukba ... Amint meg vagyon írva: „Hang hallatsz a magasban, sóhajlás és keserű sírás szava, Ráchel siratja gyermekeit és nem akar megvigasztalódní”. De így szól az Örökkévaló: „Szünjék meg sírásod s apadjanak el könnyeid, mert lesz még jutalma tetteidnek, reményteljes jövője utódaidnak és vissza fognak térni gyermekeid országukba régi határaitok közé.”

A tejes napokra

orth. kóser sajt, vaj, tehénturó, lptói turó, tejföl, dobozos ementáli, Ceres kokuszvaj, kóser csokoládé, paradicsom, mustár legelőcsőbb beszerzési forrása. Árúsítás nagyban és kicsinyben

Özv. Schlanger Bertalanné
Budapest, VI., Laudon u. 7. — Telefon: 12—6—72. Naponta postai szétküldés.

Ezernyolcszázhatvannégy esztendő

Mikor Cion leányai nyúttarcu öregjeikkel és síró gyermekeikkel az ifenadta hon határait átlépték és még egy keserves utolsó pillantással simogatták végig a tűzbiborba burkolt szentélyt, mikor vérző szívű anyák a göltisz küszöbén megpihentek és könny-patakjaikban áztatták az el-eltűnő zöld hegyeket és a mezők ringó kalászeit, talán az az egyetlen megnyugtató érzés élt szíveikben, hogy a száműzetés keserűsége nem tart majd örökké, az ő szenvedésük és kínjuk árán gyermekeikre egy nyugodt élet öröme vár, az ő boldog multjuk, unokáik jövője és az a fegyeresörögés és az a halálhörgés csak egy eljövendő vig zene és édes kacaj ízesítő *ouverture*-je. De bizony ezernyolcszázhatvannégy éve már annak, hogy zsidóságunk utolsó mentsvára a kiválasztottság utolsó jelképe, a Szentély lángtenger martaléka lett.

Ha *Erecc Jisraél* üti meg a zsidó ember fülét, rögtön átérzi annak jelentőségét, azaz már ott is találja magát, ebedve siet végtelen pusztákra át, hogy szíve fájdalmát egy *Ráchel* sír hús árnyékában ontja ki,

Zsidó és nem-zsidó álláshalmozók

Ernst Sándor volt kultuszminiszter nagy beszédet tartott Esztergomban arról, hogy a liberális sajtó sajnálja a szegény tanítótól, ha felesége is keres; ellenben szót sem szól arról, ha egyes bankárok vagyonokat harácsolnak össze s csak azért nem szur ez szemet ennek a sajtónak, mert ezek a nagy keresők — nem keresztények. Mi nem tartozunk a liberális sajtóhoz, de Ernst Sándor minden nem-keresztény, minden nem-antiszemita lapot érti ezalatt. Meg kell tehát mondani, hogy ez az állítás teljesen légből kapott. A tanítófeleségek fizetését az állam vonja le, amely igazán nem áll a liberális sajtó befolyása alatt. A nagykereső zsidók megrendszabályozása, azonban csak együtt történhetik az álláshalmozó nagykeresőkkel, akik között tudvalevőleg zsidó még a numerus clausus arányában sincs meg. Ezek után igazán sajnálatos, hogy Ernst Sándor ilyen módon harcolt a maga vélt igazsága mellett. A legna-

BECKERT HUGÓ

parókakészítő specialista
A legújabb modellek
állandóan raktáron.
Budapest, Dob ucca 27.
(Skrek-ház) Lift.

megkönnyebbülten áll meg az aranyos mezőkön, érzi, hogy Ifen közelében van és távoli pásztorduda andalító hangja mellett benne egy Jordán és Eufrát bűvös nevei nagyszerű harmóniába olvadnak össze. Nem látja, de mégis átérzi, nem tapasztalja, de mégis talpa alatt tudja Cion földjét.

A Szentföldnek ez a hatalmas vonzóereje teszi talán pusztulását is számunkra felejtethetlenné. Ha elkövetkezik a Tisóbeov, csakugy sajog szívünk ezernyolcszázhatvannégyedszer, mint apáinkk elsőszben. Egy egész év fájdalma tör fel ezen a napon és a kopott imakönyv ezer jereimájában a tépott zsidó lélek szomorú visszhangra talál.

Továbbra is a földre ülünk, fáradt tekintetünket Cion teremőjéhez emeljük és kérjük, hogy a kopott Fal mellett, mely annyi könnyet fogadott már magába, újra életre keljen az a szent hajlék, mely egykor Ifen és népe dicsőségét világáig harsogta, hogy azon a földön, melyben szent ősök nyugszanak, újra a Tóra szellemé uralkodjék.

Stern Salamon

gyobb baj nem az, hogy a tanító kereső felesége illetményeit redukálják, hanem az, hogy az emberek legnagyobb része még annyit sem keres, mint amennyit egy tanító állásban levő feleségének redukált illetményei ki tesznek.

Rebhek milliós követelése a lengyel állam ellen

Százket év előtt történt, 1830-ban, hogy Lengyelország fellázadt a cári uralom ellen. A zsidók a lengyelek ügyét támogatták, mert szabadságot reméltek az uralomváltozástól. A lengyel forradalmi kormány nem volt pénze s akkor az akkori leggazdagabb varsói zsidóhoz, *Rabbi Majse Chalfon*-hoz fordult; Chalfon 100.000 lengyel forintot adott kölcsön, a kormány kötelezvényt állított ki róla s biztosítékul lekötött több városi épületet; ilyenek például: a városháza, a színházak stb. E napokban a család nyomára bukkant az erről szóló okleveleknek és így mozgalom indult meg, hogy a jelenlegi kormány tegyen eleget kötelezettségének. Mert csak nem fogja a mai nemzeti lengyel kormány megtagadni a jogfolytonosságot azzal a kormánnyal szemben, amely az első indítást adta Lengyelország függetlenségéhez. *Rabbi Majse Chalfon* családiához tartoznak a jelenlegi *geri* és a *sochaczowi* rebhek. Ha perre kerül a dolog, úgy a per anyaga sok millió zlotit tesz ki.

A mádi gaon זצוקל emlékezete

Emlékünnepély Pesten

Kedden estefelé megtelt padosrok előtt tartotta meg heszpedjét a saszcnevro zsinagógájában, az Orczytemplomban, Welcz Izráel rabbi. Ékesszólóan s nagy hatást kelte fejtegette a megdicsőült nagyságát, puritán jellemét és a közönség nagy meghatódottsága közepette mutatott rá arra a mélyen tátongó ürre, melyet a nemzedék e nagyjának elhunytja a hazai orthodoxiában előidézett.

— „*En majéd bifné chóchom*”, mondják bölcsseink. Ez tulajdonképpen azt jelenti, hogy a talmid chóchom fölött *Chajl hámajéd*-kor is szabad gyászbeszédet tartani. De arra is célozhat, hogy az ily nagy tudósknál ne vigasztalódjunk azzal, hogy: „... hiszen 88 évet élt, az embernek egyszer csak meg kell halnia”. Nem! „*En majéd — az idő nincs meghatározva*”, „*bifné chóchom — az ily bölcsseknél*.” Ezek, ha nem a nemzedék vétkei miatt, még tovább is élélhetnének... Ha a nép vétkezik — folytatja szónok — a caddik imája kiengesztelő hatással van. De most, hogy „*nofló áteres rajsénü*”, lehullott fejünk disze, a nemzedék koronája, s nincs, aki imájával a mi vétkeinket kiengesztelje, „*aj nó lónü*” jaj nekünk, „*ki chotónü*” ha vétkezünk...

Az egyórás beszéd, mely a caddik elhunytával kapcsolatban a jesivák és Talmudtórák sívár helyzetét is érintette, mély megindultságot váltott ki a hallgatóságból, mely Rosenber kántor „*k'él molé rach'mim*” imája recitálása mellett, percekre a földre ülve gyászolta a mádi gaont.

Itt említjük meg, hogy Braun Izráel rabbi, Szövetség-utcai imaházában vasárnap este tartott emlékbeszédet.

כשר ארטה natur és doboz-sajtok, valamint az összes sajtkülönlegességek állandóan a legjobb minőségben kaphatók a

Viktória Sajtgyárnál
ÖLBŐ, Vasmegeye

Egyuttal felhívjuk a n é közönség figyelmét arra, hogy a Viktória Sajtgyár szombattartó cég és az egyedüli sajtgyár, ahol az orth. kóser tejtermékek az összes „*chümrek*” betartásával a *Chaszam Szajfer* előírása szerint készülnek.

Reminiscenciák

Megdöbbenéssel telt gyászt fakasztott szerte a zsidóságban a fájdalmas hír, hogy a hegyalja-mádi főrabbi már elhagyta az élők sorát. Mint volt tanítványa, szükségét érzem néhány jellemző apróság és mozzanatot nyilvánosságra hozatalának, melyek fenkölt egyéniségét és végtelen szerénységben kidomborodó nemes nagyságát tükrözik vissza.

Jesivai tanulmányaim során véletlen folytán egy oly igen idős balbósznál találtam szállásra, aki a mádi gaomnak több éven át a jesivában tanuló társa volt. Tőle hallottam regélni a mádi papnak már fiatalkorában elismert nagyságáról, Ifenféleméről s izzó Tóraszeregetéről. A mádi rabbi mestere — mint a Zs. U. mult száma regisztrálta — a hírneves nagyváradi gaon, R. Jiczchok Áron Landesberg volt, aki a Chaszam Szajfer legkiválóbb tanítványai közé tartozott. A monda szerint a Chaszam Szajfer az öt meglátogató tóratudósnak bemutatta kimagasló tanítványait, akik bizonyos pontokban messze maguk mögött hagyták kortársaikat. Így egyzben következőleg ragadta ki három kedvenc tanítványát: „*külom ahüvim, külom berüvim*” mind szeretetreméltóak, mind tündöklők, de ha valaki ritka Ifenfélelemet akar tapasztalni, úgy ismerje meg a kolomeai *Hillelt*; aki mélyseges tóratudást akar élvezni, kerresse fel a brezovai *Majset* (a későbbi huszti gaon, a „*Maharam Schick*” szerzője); aki végül éleselméjű pilpülben akar gyönyörködni, hallgassa meg *Jiczchok Áron Landesberg*-et. Mindhármán a későbbi magyar orthodoxia alapvető támaszai.

Mint elismert nagyság ült R. Jiczchok Áron Landesberg a váradi rabbiszékben, mikoron a mádi pap mint fiatal böcher hozzakerült. Tanítványa iránt rendkívül megbecsüléssel viseltetett, de ő éveken át mindvégig az utolsó padosorban foglalt helyet. Órákhosszat tartó rendszeres talmudi viták fejlődtek ki a nagy mester és a fiatal tanítvány között, melynek a rabbi következőleg szokott gyakran végetvetni: R. Morche Lébl! fáradj be hozzám délután folytatni.

Időmultával megházasította s hogy ne álljon telt aggyal, de üres kézzel az életben, gondoskodott róla, annyira, hogy „balbószá” lehetett, fűszerüzletet alapíthatott. De a szentéletű tudósrá magasztosabb hivatás, néhány generáció tanítása és vezetése várt. A boltocska polcai lassanként megürültek — azokkal egyenlő arányban gyarapodtak a *szofim* polcai. Gondterhelt házigazdám mosolyra derülve mesélte, hogy egyszer meglátogatta volt jesivatársát, aki a pult mögött is a talmudba volt elmerülve; ha bevetődött olykor egy-egy „kun-

csaft”, az ismert talmudi dallammal kérdezte: „Bácsi, mit adjunk?...”

A háboruban történt, midőn egy hive úgy találta, hogy a paplak butorzata már kissé kopottas. Szép, új butort akart tehát készíttetni, ebbeli tervé azonban, a főrabbi ellentállásán sokáig nem sikerült. Végül megegyeztek abban, hogy a rabbi fogja fedezni a költségeket s a balbósz utánajár egy olcsón dolgozó mesternek. A butor már készült, midőn a rabbi nyugtalanul érdeklődött, mibe is kerül az majd. Háboru lévén, közben rohamosan romlott a pénz értéke, melyről a rabbi, távol a világ zajától, csak alig vett tudomást. A balbósz kihasználva ezt és hogy a rabbi járatlan butorérték megítélésében, egy jelentéktelen összeget nevezett meg, melyet a mádi gaon „utolsó fillérig” kiegyenlített. Idővel egy asztalos valamit javított nála, akitől, mint szakértőtől megkérdezte, mit is ér az új butor. A horribilis összeg hallatára, magához hívatta mecenását, kire szemrehányás közben ráparancsolt: vagy fogadja el a butorért valóban járó pénzt, vagy hordja el azokat tüstént...

De nem kevésbé volt szerény saját személyét illetőleg is. Egy talmudtudóst a rabbi levelében egyzben mint caddik és gaon apostrofált, mely titulosok valaha csak a legnagyobbakat illeltek. Környezetében az említett talmudtudósnak ellenlábasai voltak, akik nem tudták szó nélkül elviselni a dolgot.

Azt, hogy a Rebbe caddiknak nevezte — mondották — nem igen tudjuk megbírálni, lévén az Ifenfélelem sokban szíviügy, lehet, hogy úgy is van. De, hogy *gaon* jelző illetné, joggal kétségbe vonjuk. Erre az aggastyán főrabbi mindnyájuk elképedésére azt válaszolta:

— Ha ma az ember valakire bizonyos dicséző jelzőt ír, nem nézheti, vajjon az illető valójában megérdemli-e, mivel körunkban bevett szokás ebben tulozni és már általában így írják ma egy rabbira. Hiszen tudjátok, — *nekem is így írják*...

Czlon Arnold (Gyöngyös)

TEJES NAPOKRA
INGYEN ADOK
mindenkinek **כשר** savót

Saját készítményű la teavaj, tehénturó, tejfel, sajtok a legolcsóbban kaphatók;

NISZEL,

Rombach ucca 16. sz., az udvarban.

Telefon: J. 43—9—96.

Szlovákiaiából

Tátralomnici levél

Megnyugtató kedvéért mindjárt előre bocsátom, hogy ezen levél nem lesz a folytatása az eddigieknek, amint ez már magából a címből is kitűnik. Eddig csupán azokat az ominózus *dunaszerdahelyi leveleket* irtam, mely cím szinte jellegzetessé vált s soraim mindannyiszor helyeslést váltottak ki a *Zs. U.* nagyszámu s tárgyilagossan gondolkodó olvasóiból, aminek nem kevesen adtak kifejezést előttem. Most azonban, ettől eltérően, nem fogok hitközségi ügyekről írni; nem akarom a pihenésre és nyugalomra szánt időt ezzel „elrontani”... Tehát senki se vegye e sorokat, a *B. J.* és *B. S.* által jegyzett k. f. közhíba kereseti cég *replikájára* adandó netaláni *duplikának*. Ha Szerkesztő ur majd megengedi, talán még erre is ráterek, feltéve, hogy addig nem találják meg a szívek az utat egymáshoz, amit őszintén remélek és szívből óhajtok.

A Magas Tátra égbenyuló bérceinek szemlélése oly méltóságteljes magasztossággal hat az ember lelkületére, hogy teljesen kiemelkedik az otthoni kicsinyes köznapiasságból s szinte zord ellentétet képezne itt hitközségi *máchlajkekről* beszélni. Bár az összes számottevő hitközségek képviselve van-

A ruszinszkói orth. irodáról

Kaptuk és adjuk a köv. cikket, melynek adatai helyességéért és konkluziójáért a felelősséget cikkíróra hárítjuk.

A kárpátaljai (ruszinszkói) hitközségek kétharmada önálló irodát, egyegyede exozitúrát kíván, egynéhány hitközség pedig az iroda semmilyen formáját sem óhajtja.

Ámde az önálló iroda hívei épügy, mint az exozitúrát óhajtók tábora állandóan egymás szemébe vetik, hogy a sevlusi vagy az uzhorodi konferencián nem voltak a delegátusok szabályszerűen leigazolvva és mi sem természetesebb, hogy a cionista sajtó: a „Jüdische Stimme“ a „Zsidó Néplap“ a „Jüdisches Volksblatt“ a „Selbstwehr“ stb. stb. ezek után örömmel állapítja meg, hogy Kárpátalja zsidósága *nem óhajtja az orthodox iroda semmilyen formáját*. Ez adja kezünkbe ma a tollat.

Legyen szabad előjáróban elmondanunk, hogy ezen országrészben 27 anya-hitközség és nem kevesebb, mint 84 hitközségi *viszoly* van. Nem csodálkozhatik

nak az itteni társaságban, de különösen azon hitközségek, amelyeknek neve, az ottani villongások révén jelenleg elég gyakran lesz említve, mégis alig esik szó hitközségeik visszaszügyeiről. Esetleg egy-egy elejtett ilyen természetű kijelentés inkább csak a *megszokottságra* vezethető vissza, de minden hév nélküli; — talán jobb idők előjele!?

Az általános gazdasági válság a lomnici életre is rányomta sanyaru bélyegét. Kevés a vendég s ennek a kevés ittlévőnek is kevés a pénze. Mindamellet, a zártkörű orth. Schreiber-penzió megtartotta régi jellegét s jó hírnévre való jogát. Egyedül az az eltérés tapasztalható az idén, a multal szemben, hogy — legalább egyelőre — hiányoznak a szlovákiai orthodoxia vezéralakjai, értem alatta a rabbikat, kik évek óta elmaradhatatlan tartozékai voltak a penzióbeli társaságnak, annak középpontját, diszét képezték. Ettől a szépséghibától eltekintve, amely ugyan szembeszökő, a hangulat elég kedélyes. A vendégek vallási szükségletéről gondoskodva van, reggel-este *minjonnal* lehet imádkozni, ez mind nagyban hozzájárul ahhoz, hogy az ember otthonosan érezze magát.

B. L.

tehát senki sem azon, az illetékes hatóságtól a hitközségekhez érkezett átiraton, mely szerint: vagy megalakítják Ruszinszkó hitközségei az Irodát, avagy megszűnik ezen a területen az „orthodoxia”, mint ilyen létezés.

De szomorú szimptoma, hogy ezen a területen, ahol orthodox szempontból az utódállamok legértékesebb hitközségei léteztek valaha és ahol a *rebbe Reb Smelke*, a *Meharam Schik*, a *Darké-tesüvo*, a *Kajl-Arvé*, az *Arügász-Hábajsem* stb. stb. világhíres rabbik működtek, ma viszálkodás és egyenetlenség honol. Tegnap Munkácson, ma Técsőn, Beregszászon, holnap Huszton, holnapután talán Sevluson és Uzhorodon és esetleg más hitközségekben is csak úgy tud a hatóság rendet teremteni, hogy kormánybiztos állít a hitközség élére és az igazán már a hitközség szerencsésje, hogy vallásos avagy vallástalan ember lesz-e a kormánybiztos és, hogy nem lesznek-e cselekedetei Sülchon Örűch ellenesek.

Hogy Ruszinszkóban ma fontosabb és sürgősebb az orthodox iroda létesítése,

mint valaha, igazolja, hogy ma már léteznek itt olyan hitközségek is, melyek semmilyen szabályban, semmilyen szerződésben és semmilyen iratban a „Sülchon-Örűch“ és „Din-Tajró“-ra való hivatkozást meg nem engedik, sőt egyenesen kizárják. Álljon itt az egyik hitközség most szerkesztett szolgálati szabályzata 7. §-ának 2-ik bekezdése: „szolgálati munkakör és mindennemű teendőik ellátása és teljesítése *feltétlenül* kötelessége az alkalmazottaknak és ennél *sem vallási*, sem egyéb kifogásokat nem tehet. A hitközségi alkalmazott, érteve alatta a dájon és *sajchet* is, köteles teljesíteni a hitközségi elnök ur utasítására *feltétlenül* minden szolgálatot és nem hivatkozhatik a „Sülchon-Örűch“-ra.” Ahol ilyen szabályzatot lehet szerkeszteni, nem lehet csodálkozni azon, hogy vannak hitközségek, melyek az iroda semmilyen formáját sem óhajtják. De, — „ha nem alakul meg rövidesen Ruszinszkóban az Iroda, valamely formában, úgy félok, hogy az Iroda hatalmát a cionisták által Prágában megalakítandó „Oberster Rat“ fogja átvenni, ami az orth. szellem aláadását jelentené” — mondta e sorok írójának egy a prágai hivatalos álláspontot jól ismerő, beavatott orthodox politikus.

Eleg volt az adatok felsorolásából. Kérdjük, szabad-e ilyen veszelés helyzetben, ilyen veszelés időpontban, a helyeknek meg nem felelően, egymásnak szeméretvetni azt, hogy a közgyűlésen nem volt jelen az egész hitközség vagy más kifogásokat emelni és a hatóságokat úgy informálni, hogy a delegátusok nem voltak megfelelően leigazolvva? Nem volna-e sürgős ilyenkor közösen megállapítani, hogy Kárpátalja többsége óhajtja, feltétlenül óhajtja a központi irodát, hisz a szöllősi és ungvári kongresszus eredménye ezt mutatja. Arról pedig, hogy az iroda *önálló* legyen-e vagy *expositura*, majd vitatkozának az urak, ha a vezetőket és a választmányt megválasztották. De nem volna-e helyes, ha a pozsonyi iroda egyszerűen kijelentené: nem fogadjuk el a podkarpatska-rusi expositura vezetését, mert belátjuk, hogy annak adminisztrációja számunkra nehézkes volna, de mert egyszerűen nem akarjuk a ruszinszkói orthodox iroda megalakítását megnehezíteni, mert arra sürgős szükség van. És ezzel meg volna oldva az egész kérdés. Nem kétséges, hogy a pozsonyi iroda ilyen erőlyes állásfoglalása eredményt hozna Ruszinszkóban, mivel a hitközségek, melyeknek életképessége csak addig van, amíg az orthodoxia meg nem szűnik mint ilyen létezni, egyhangulag az önálló iroda megalakulása mellett foglalnának állást — mert ha nem, akkor bekövetkezik az illetékes hatóság jóslata, ami egyenlő a megsemmisüléssel.

Weisz Dávid (Beregszász)

Ijajv (Jób) a talmud megvilágításában

Ijajv könyvét, amely elmondja a jámbor ember szenvedéseit és lelki tusáját az i-teni gondviselés kérdése körül, eleink mindig elővették — baj, csapás idején. A vallástörvény szerint *Tisóbeov* napján — amidőn a gyász jelűl a Tóratanulás, melyről írva van, hogy „*mesivász nőfes*, felüdüti a lelket“, általában tiltva van, is szabad *Ijajv* könyvét tanulmányozni. Mert a szentély összeomlása napjának hangulatához illik a bajról, a szenvedésről, a büntetésről, I-ten igazságáról elmélkedni.

Ijajv alap gondolata: hogyan egyeztethető össze az egyéni gondviselés (*hasgóchó p'ró-tisz*) kérdése avval a tapasztalati ténynel, hogy a vallásos embert oly sok csapás éri, míg a gonosz igen sokszor győzedelmeskedik. E kérdést a maga filozófiai mélységében széles alapon fejtegeti a *Rambam* az ő bölcsészeti művében, a „*Majre Nevüchim*“ (Tévelygők utmutatója) könyvében. Mindaz, amit a hívő, Ijajv könyvéből való léséskölcsi szempontból merithet, azt a talmud legrészletesebben *Bovo Bászro* első fejezetében tartalmazza. Ebből akarunk közölni egynéhány tanítást.

Ijajvot szenvedések érik a Sátán (*szó-ton*) vádaskodására. Erre vonatkozólag tanítja *Rés Lokis*: Szóton (vádoló), Jéczer Horá (bűnös indulat), Malach Hamóvesz (halálangyal) egy és ugyanaz; mint *bűnös indulat* jön a földre csábit a bűne, mint *vádoló* felmegy az égbe s ott engedélyt kap mint halálangyal a pusztításra.

Hogy Ijajv hitét mi rendítette meg, azt *Rovo* talmudbölcs a következőképen írja körül:

Ijajv mentesíteni akarta az egész világot a felelősségrevonás alól s így érvelt I-tennel szemben:

— Megteremtetted az ökröt, mint tiszta állatot, a szamarat, mint tisztátalant, teremtettél mennyországot és poklot, teremtettél jámborokat és teremtettél gonoszokat; épügy mint az ökröt nem lehet dicsőíteni, mert tiszta állat és a szamarat tisztátalansága miatt gáncsolni, mert Te rendelted ezt így el és ők nem tehetnek róla, ugyanygy nem jutalmazható a jámbor jámborságáért és nem büntethető a gonosz bűnössége miatt.

És ezt válaszolták erre Ijajv társai: „Te az I-ten félelmét is megbontod, csökkented az imaszót I-ten előtt;“ — azaz a Teremtő alkotott egy „Jéczer Horát“, de adta nekünk a Tórá, mely ellenzer a „Jéczer Horá“ ellen és az embernek meg van a szabad akarata, választhat a jó és rossz között, melynek folytán minden tettéért felelősséggel tartozik...

Ijajv könyvének legmeggrázóbb része, amikor megjelenik I-ten „viharban“ s ezt mondja neki: „Övezd fel férfi módjára

ágyékokat, hadd kérdezzek s te felelj nekem.“ A Mindenható rámutatott a természet csodáosságaira. Ki hasított csatornát az áradatnak és utat a mennydörgés villámának? Ismered-e a kőszáli zergék ellésének idejét? — A kőszáli zerge kegyetlen a gyermekeihez. Midőn a nőstény ellési ideje elérkezik, felmászik egy magas szikla csucsára, hogy nyomban az ellés után gyermekét a mélységbe taszítva, elpusztítsa. Ez azért van, mivel a zerge szikláról-sziklára való szökdelésében akadályozva van, hogy gyermekével törődjék. Én azonban — szolt az Ur — azon pillanatban előkészítetek egy kőszáli sást, mely röptében megkapja a mélységbe zuhanó gödölyét és szárnyával visszaviszi s anyja elé teszi. Ha a sas egy pillanattal hamarabb vagy később érkezik oda, a gödölye menthetlenül elpusztulna, mert az örvénybe zuhanna. Az egy és a két pillanat közt nem tévedtem, hogyan téveszteném össze Ijajvot és Ajévot?”

Ez a rész a talmudban a következő megvilágítást nyert: *Rovo* tanította: Ijajv viharban gyalázkodott az I-teni gondviselés ellen és viharban adott neki az Ur választ. Viharban gyalázkodá, mint mondá: „Aki fergeteges szélvészen rohan, hogy sebeit sokasítsa ok nélkül...“ — Világok Ura — szolt Ijajv, miért suttottál engem oly szörnyű csapásokkal, *akár egy gonoszt*; holott egész életemben hűséges voltam hozzád; talán egy fergeteges szélvész vonult el, mely eltakarta előttem a világot és így elcséreltél engem, *Ijajvot, Ajévet*, az ellenséggeddel?

Ijajv ezzel tagadta az i-teni gondviselést, mert úgy gondolta, hogy az I-ten nem saját maga gondoskodik teremtményeiről, de átadja azt egy vezetőnek, egy szellemnek, aki aztán könnyen tévedhet. És az Ur *viharban* válaszolt neki s mondá: „Övezd csak föl férfiként ágyékokat, hadd kérdelek s te tudasd velem.“ „Sok ideget alkotam az emberben és minden idegnek külön üreget, hogy két ideg ne táplálkozzon egy üregből, mely esetben meggyengitné az ember látóképességét; egyik üreg és a másik között nem tévedtem, tehát hogyan téveszteném össze e kettőt: *Ijajv és Ajév?* Lám: „ki hasított csatornát az áradatnak? és utat a mennydörgés villámának?“ — mértetetlen sok vízcsöpp alkot egy felhőt; minden vízcsöppnek megvan a külön alakja, nehogy két vízcsöpp egyenlő alakot öltson és egyenlően hulljon a földre, mely a talaj terméketlenségét idézné elő, egyik és a másik vízcsöpp között nem tévedtem, hogyan téveszteném össze e kettőt: *Ijajv és Ajév?* A mennydörgés minden robajának külön vezetéket alkotam, nehogy két robaj egyszerre egy és ugyanazon ve-

zetéken toljon ki, mert ez a világ összeomlását okozná; — egyik és a másik robaj közt nem tévedtem s *Ijajv meg Ajév* között tévedtem volna? „Ismered-e a kőszáli zergék ellésének idejét? — A kőszáli zerge kegyetlen a gyermekeihez. Midőn a nőstény ellési ideje elérkezik, felmászik egy magas szikla csucsára, hogy nyomban az ellés után gyermekét a mélységbe taszítva, elpusztítsa. Ez azért van, mivel a zerge szikláról-sziklára való szökdelésében akadályozva van, hogy gyermekével törődjék. Én azonban — szolt az Ur — azon pillanatban előkészítetek egy kőszáli sást, mely röptében megkapja a mélységbe zuhanó gödölyét és szárnyával visszaviszi s anyja elé teszi. Ha a sas egy pillanattal hamarabb vagy később érkezik oda, a gödölye menthetlenül elpusztulna, mert az örvénybe zuhanna. Az egy és a két pillanat közt nem tévedtem, hogyan téveszteném össze Ijajvot és Ajévot?”

Ítt az i-teni gondviselés gyönyörű példájával találkozunk, amit I-ten Ijajv téves nézetének cáfolására, a természet kincsétárából, az állatvilágból tár elénk. Tudvalevő, hogy a madarak legnagyobb ragadozójának, a kőszáli sasnak prédája, az állatok alsóbb osztályából, juh, kecske és zergék fajtájából kerül elő. Ime, a halálos ellenség közelébe felmerészkedő zerge, mely már mint gyermekgyilkos is megérdemelne, hogy a halál torkából a sas karmaiból ne meneküljön meg, nemcsak, hogy megmenekül és a sas nem tépi szét szákmányát, de csodák-csodája, megmenti a gödölyét a biztos pusztulástól és az anyát a gyermekgyilkosságtól.

„A szarvasüszőnek vajudását megfigyeled-e? — A szarvasüszőnek szűk anyaméhe van és amidőn a vajudás ideje elérkezik, rettenetes fájdalmi támadnak, anynyira, hogy az ellést nem képes létrehozni; én azonban — szolt az Ur — abban a pillanatban előkészítetek egy mérges kigyót, mely őt a szűk helyen megmarja és az ellés létrejön. Ha ez a segítség csak egy pillanattal hamarabb vagy később érkezik, a

LAURANA Abbázia mellett **Pensio Weiss** Elsőrangú családi ház.
szigoruan orth. כשר
Közvetlenül a tengerparton. Nagy balkonos szobák gyönyörű kilátással. Elismert, kitűnő magyar konyha. **Napi pensio 25 lírából.** Kívánatra prospektus.

A kitűnő
STERN MÁRTON-féle
orth. כשר vendéglőben
váltakozatos, finom menü mérsékelt árban

Lakodalmakat vál' al elsőrendű kivitelben
Budapest, VII., Rombach ucca 6.
Telefonszám: J. 42—2—91.

szarvasúszó óriási fájdalomban és rettenetes kínok között elmaradhatatlanul elpusztulna. Az egy és a másik pillanat közt nem tévedek s *Ijajv és Ajév* közt tévednék?

Itt az Örökkévaló az i-teni gondviselés bizonyítására a természet titkainak csodálatos tényét tárja elénk. A mérges kigyó marása tudvaleg halálos sebet ejt minden élő lényen és itt az Örökkévaló szent missziójának teljesítésében éppen az ellenkezője bizonyul be, mert mint mentő segítség, megmenti a szarvasúszót a biztos pusztulástól.

Mily mélyes érzéssel is éneklé a Tisobov napján felhangzó cionidák költője: „Panaszold el — oh Izrael — fájdalmaid Ő neki, ki őrti a szarvasúszó vajudási fájdalmaid, ki számot tart a köszáli zerge ellési idejére; és Ő meggyógyítja a te fájdalmaid és enyhíteni fog szenvedésiden is...“ (*Rajni lesajmér lejóló chavolim...*)

Ijajv könyvében az Örökkévaló még számos példával döntötte meg Ijajv kételeyit, mely után ő töredelmesen bevallva tévedését, leborult az Ur előtt és mondá: „Tudom, hogy mindent tehetsz és nem vonható meg tőled semmi szándék. Azért elvetem és megbánom, porban és hamuban.“ — „S az Örökkévaló megáldotta Ijajv végét inkább mint kezdetét, megsokszorozta vagyónát, visszaadta gyermekeit s nem találhattak oly szép nőt, mint Ijajv leányai az egész földön. És élt Ijajv boldogan, meghalt öregén s napokkal telten.“

Ijajv története szolgáljon számunkra is tanulsággul, hogy még a legnagyobb baj közepette sem szabad elcsüggednünk. Az I-tenben való bizalom erősíti az egyént s erősítse közösségünket. S miként Ijajvnak szenvedései után felvirradt a boldogság mosolygó hajnala, Izraelnek sötét felhőkkel borított horizontján is majdan felragyog dicőséges multjának régi fénye, amidőn beteljesedik Ción bus lantosának sóvárgóva epedő fohása:

„... Oh tekints le I-ten! szenvedő nyájadra Rejtsd el őket, rejtsd el ragyogó váradba. Ifjúság meg üdvölnékné fényét, csillogását, Had lássuk Ciónnak régi ragyogását!“

Guttman József (Torna)

SZOMBATHELYEN
legzitetesebben és legolcsóbban
étkezhetik
Einhorn Simon orth. vendéglőjében
Erzsébet királyné-utca 5. sz.
Eltérően és pontos kiszolgálás. Lakodalmatok jutányosan vállal

„FAVORIT“
fest, mos, tisztít
Budapest, VI. Paulay Ede-u. 51
Szombaton zárva.
Értesítésre hához küldök.

A „Machziké Hadosz“ intő szava

A szerencsi „Machziké Hadosz“ hitbuzgalmi egyesület a nehéz anyagi viszonyok mellett egyesületi életet folytatni nem tud. De, hogy szent céljának megfeleljen, időközönként az orthodox hivekhez fordul és hirdeti a tórai eszme fontosságát és feltétlen érvényességét az élet viszontagságai közepette. Most a köv. felhívással fordul a közönséghez:

„Háréajszí esz máaszáj vekipáchtí esz parnoszószi“, leromlottunk tetteinkben, ezért romlottunk le anyagiakban is.

A kétségbeesés jajsza hangzik végig szerte az országban. Az emberek teljesen tanácstalanul állnak ezzel a rettentő helyzettel szemben. Az emberek nem akarják az I-teni gondviselés kezét látni a mai katasztrófális helyzet kialakulásában; nem akarják látni azt az összefüggést, amely tetteink, életmódunk, valláserkölcsei magaviseletünk és az anyagi boldogulásunk között tagadhatatlanul fennáll.

Mi csak egy tanácsot adhatunk nektek szenvedő testvéreink, amely Bölcsseink mondása szerint úgy szól: „Im rajé ódom sejszürin bóin ólov jefaspés bemáaszov“, ha látod, hogy szenvedések közelednek feléd, nézz körül, vajjon nem vétkeztél e I-tened és vallásod ellen.

Tartsátok be a szombatot úgy, ahogy azt apáink tették és ügyeljetek szigoruan arra, hogy gyermekeitek is tartsák be.

Vigyázzatok a házaseletetekre, hogy annak tisztasága a vallástörvények pontos betartásával megóvassék.

Női családtagjaitok haj-és ruhaviselet dolgában tartsák tisztelben tradícióinkat.

Vigyázzatok a háztartásotokra, hogy a kaszusz követelményei ottan teljes érvényre jussanak

Neveljétek gyermekeiteket úgy, hogy hitünk és vallásunk hűségese követőivé váljanak.

A segítség módja adva van, csak élni kell vele!

A „MACHZIKÉ HADOSZ“ vezetősége

שוכים וישע עליו לכבוד יודי הרבני הנני ירא וחרד לדברך, פאר המעלות, איש המדות וכי מויה משה נ"י!

מכתבו הניעני והני להשיבו מפני הכבוד כי היקאריא הנקרא מאנא-קאפסע „Manna“ cikória, Fodor Jakab & T-a, Budapest, X., Maglódi ut 17. היא עומדת כעת ניב תוית השנהחרנו עם הבידיצ דקה" בוראפעסט יצ"ו והיא נעשה כהכשר ויתרון ולא נרתה שום חרשות ושום שינוי בעשיית היקאריא הנזל ומה שידיו הרבני מויה עמרם גרינוואלד נ"י מששאנא, אשר העמדתי למשנה במכונה דניל, כסוג אחר מלהיות משנה עור, היא מסיבה אשר נחתה אויה כססוך בני ובין בעלי המכונה בענין משכורתו והעמדתי משנה אחר תיה ויריש במקומו ע"כ יהי לבו נכון ובמות כי היקאריא נעשית בהשגחה יתירה והיא כשר אף למהדרין מן המהדרין בלי חשש ומקום כלל ובוה הנני דו"ש מקויר ומכנדר נפתלי מייטלבוים, אכיד דקה" יורבאטור והגיל יצ"ו.

A váci emlékűnnepély

(Saját tudósítónktól.) Pénteken, Tamüz 25-én volt a megdicsőült váci gaon második Jahrzeitja. Százzámra gyülekeztek a megdicsőült Mester tanítványai, dicsőséges működése helyén. Pénteken a korai délutáni órákig tartott a zárandoklás, a rebbe sirjához. Szombaton Fuchs Lipót biharkeresztes-i főrabbi, zsufolt templomban vendégszónoklatot tartott, melyet a nagyközönség mindvégig feszült figyelemmel hallgatott meg.

Vasárnap folytatódott a zárandoklás a temetőbe. Délután 4 óraker tartotta a „Nachlasz Jesájóhü“ egyesület évi közgyűlését, Silberstein Dávid főrabbi elnöklétével. Főrabbi szívhez szóló felhívására határozatba ment,

Hermann Ignác

Emléknepok Ov hónapban

I.

„Ov hónap beköszöntésével az örvendezésre indító alkalmakat kerülni kell“ (*misenichnosz Ov m'máatin beszimcho*) hangzik a régi zsidó tanítás. A szentély elpusztulásának hónapja a hívőnek lelket bánattal tölti el, de egyszersmind remény-nyel, hogy I-ten kegyelme újra felragyogtatja a régi dicsőség napját. A fájdalom s a vigasztalás ily egybefonódó érzéseit éberszű bennünk az emlékezés is, amellyel áttekintjük az Ov hónapra eső Jahrzeit-okat, amelyek Izrael kiválóságainak megdicsőülése napjait jelzik. Erre a célra igen kitűnő vezérkönyvet adott ki *Stern Abraham* a tudós érsekújvári dájon. Amint már megirtuk, a szerző „Melicé És“ címen feldolgozza az orthodoxia számára az év összes hónapjainak Jahrzeitjait. Az eddigi három kötetben Niszon—Tamüz hónapok voltak feldolgozva. A mostan megjelent kötet *Ov* és *Eliul* hónapokat foglalja magában. Tisobéov napján 1492-ben járt le az a terminus, amely a jeruzsálemi szent-templom lerombolásával felérő szomorú eseményt készített elő. Tisobéov napján kellett a 300.000 spanyol zsidónak hazáját elhagyni, ahol közel 1500 évig laktak. A szefárd kivándorlók élen vonult *gólüsszba Don Jiczchok Abarbanel*, aki a spanyol király kincstárnoka volt s akit a kiűzetési rendeletet aláíró király meg akart tartani szolgálatában; a hitéhez és népéhez ragaszkodó tudós és államférfi nem akarta magát a testvérei sorsából kivonni és elindult a szomorú uton, amely őt Nápolyra, Velencébe vezette, mindenütt ott volt, ahol a szerencsétlen szefárd testvéreken segíteni lehetett és az 1508. év Ov havának 10. napján elhunyt.

Hasonló buzgalommal, ép oly vallásossággal s szeretettel, de kedvezőbb körülmények között s nagyobb eredménnyel működött testvérei szolgálatában az ujkorban egy másik szefárd zsidó, akit a mai kor minden zsidója is nagy szeretettel említi. *Sir Mose Montefiore*, a livornói szefárd hitközség elnökének fia. Angliában szerzett nagy tekintélyt, vagyónát, kitüntető helyzetét, jámbor alázatossággal, a vallásos zsidóság szolgálatába helyezte. 1840-ben kezdte meg önzetlen tevékenységét, amikor a damaszki aljas vérvád kavarta fel a zsidóság nyugalomát s veszélyeztette biztonságát. Utána minden évben résztvevett az egész zsidóság áldásától kísérve egy fi-

lantropikus, vallási-jótekonysági akcióban, amíg 100 éves korában, 1885-ben, Ov hó 13-án elhunyt, mélyen meggyászolva az egész zsidóságtól.

Az államférfiú és a zsidó tudós ma már ritka típusát képviseli *R. Samson Wertheimer*, aki 1725. Ov 17-én hunyt el. Lipót császár alatt különféle hadjáratokban a hadsereget az ő szállításai látták el, s ezért a különben zsidógyűlölő császár mégis kitüntetésekben részesítette, majd országos főrabbi lett a monarchia területén lakó összes zsidóknak. A zsidóságnak összes ügyeit intézte nagy befolyásával s példátlan ügyszeretettel, e mellett több talmudikus művet írt. Az általános véleményét tolmácsolja kora híres rabbitéltéje, a *Chavajsz Joir*, amikor azt írja róla, hogy: *Rav Asi* óta nem találjuk egy emberben annyira egyesülve a Tórá s a világi nagyságot.

Ugyanezt a két kiválóságot dicsőítették a kortársai *Rabbi Jehajszü Charif-en*, aki a talmudtudósok előtt mint a „*Pené Jehajszü*“ ismert. Különös elmélyedést igényel a *Moginé Selajmo* nevű műve, amelyben felel mindazokra az ellenvetésekre, amelyeket *Tajszefasz* szerzői *Rási* ellen emeltek. A lengyel zsidóság történetében oly szomorú kozáklázadás évében, 1648-ban, Ov 27-én hunyt el. Idősebb kortársa az Ov 25-én (5359) elhalálozott *R. Mendl* volt, a hírneves krakói tudós, aki a kamatszédés bűnét elkerülő adásvételi szerződés (*heter iszko*) formuláját állapította meg.

A XIX. század elején leghíresebb galíciai talmudtudós, *R. Efrájim Zalman Margulies* (Ov 24), továbbá a volt oroszországi leghíresebb tanháznak a woloschini jesivának világhírű vezetője, *R. Náftháli Cszvi Jehüdo Berlin* (Ov 1) Jahrzeitjai is e hónapra esnek. A litvániai zsidóság kiváló fia volt *R. Semüel Salanter*, aki köré csoportosult később a jeruzsálemi orthodox zsidóság és amikor, 1900-ban Ov 29-én elhunyt, a most elhunyt *R. Joszef Chájim Sonnenfeld* lett utódja a jeruzsálemi orthodoxia vezetésében. A choszidok nagy bensőséggel állik meg Ov 22-én *R. Meir Mi-przemislán* Jahrzeit-ját és Ov hónap utolsó napján 1884-ben költözött el a földi életből *R. Chánajch Henich* (Alesik városából), a kiről veje azt írta, hogy összes tudománya tőle való. Ez a vő *R. Solajm Rokéach* — a híres belzi rebbe.

Az Ov hónapi visszaemlékezéseken nagy helyet foglalnak el azok a kiválóságok, akiknek működése a magyarországi zsidóságot közelebb hozta. Róluk külön-külön cikkben emlékezünk meg.

Hachnoszasz Kalo

A *R. Bórich Klein* (Debrecen) érdekében megindított akcióhoz ujabban a következők járultak hozzá: *Schnitzler Fülöp* (Püspökladány), *Neumann Jenő* (Nagyecsed), *Schwarz Zéligné* (Tiszszalka), *N. N. (Szil)* 1.20—1.20; *Grünwald Mártonné* (Debrecen) 5 pengő. A sovány eredmény láttára önként felvetődik a kérdés: **hol marad az ország többszáz főnyi orth. tisztviselői kara? hol maradnak a pesti és a nagyobb városok hitk. tisztviselői? — Ajekó?**

Hát így fest a tisztviselői szolidaritás? Ha a hitk. tisztviselők nem tesznek semmit önmagukért, milyen jogcimen várják el azt, hogy mások hozzanak áldozatot értük? Szívelejk meg, uraim, a bölcszet intelmét: „im én áni li, mi li — ha én nem cselekszem magamért, hát ki cselekedjék érttem.“...

Két kivégzés

Mult héten Budapesten két zsidósármazásu kommunisztát kivégeztek a statáriumi rendelet alapján. Az egyik felekezetenélkülinek vallotta magát, mindkettő pedig elutasította magától a vallási vigasztalást, amely minden felekezeti elíteltnek jár.

Nincs okunk eltagadni a tényt és nem kell várunk, amíg az antiszemita sajtó fogja gonoszkodással hangoztatni zsidó voltukat. Ez a sajtó egyébiránt feltűnően hallgatott, amikor pár hét előtt az Eötvös kollegium (egy kimondott zsidómentes, protekciós egyetemi hallgatókat ellátó intézmény) egynéhány ifja került kommunizmus miatt a rendőrségre. Az egyetem egyik tanára nyilvánosan kijelentette, hogy a nagy nyomor, a kilátástalanság szélsőségekbe kergeti az ifjúságot. Ez a kijelentés orthodox viszonylatban azt jelenti: az állami viszonyok, amelyek sok zsidót hitcserére, a vallási szertartások abhagyására készítettek, amelyek a vallását meg nem tartó zsidónak előnyöket nyujtanak, az elvallástalanodott zsidóság egy részére rombolólag hatnak; a vallástalan zsidó nem áll meg a tréfi evésnél, s a szombat megszegésénél, hanem tovább sodródik hagyománytalanul, gyökértelenül és a hagyománytalanság, gyökértelenség — sajnos — felforgatásá fokozódik.

Fiatal vaskereskedő segéd
szombattartással állást keres. Fűszer-, vegyeskereskedés és norinbergi áruiban járás. Agilis nevelőátogató. Cim: Steiger Dezső Budapest, Csányi ucca 4. II. 17.

Pollák Sarolta

kozmetikai intézete: Hajszálak kiirtása arcról, karról, szépségápolás, helyisoványítás legmodernebb alapon, szemölcsirtás, hámlasztások. (Dijtalan tanácsadás) „MIRACLE“ hajeltávolító szer szétküldése utasítással: Budapest, VI., Andrásy ut 38. (Párizsi Áruházal szemben) Tel.: 15—7—98. Kérjen prospektust!

Az Aguilár-család

Elbeszélés. 15. Irta: Dr. Lehmann, mainzi rabbi

(Fordította: MÜLLER IGNAC)

— Mégis csak valami ilyesmi történhetett! Mert ha csak Don Manuel egyedül vádolták volna valami egyházellenes kijelentéssel, véleményvel vagy cselekvéssel, akkor csak őt magát tartóztatták volna le... hidd el Raphaelo, nagyon szomorú vagyok amiatt, amit itt elbeszéltek; csak tudnék segíteni. De nem merem hinni, mert a legujabb időben megszigorították a régi inkuizíciós intézkedéseket és teljesen tehetetlen vagyok a szent törvényekkel szemben.

— Alphonso, drága testvérem, elérkezett az idő, amelynek kedvéért a te apád egyházi pályára adott téged... m-ntsd meg fivéred unokáját és egész családját.

— Nem kell engem erre figyelmeztetni, Raphaelo; odaadnám lelkemet, ha meg tudnám menteni Don Manuel, de önfeláldozásom árán se tudok szabadságot szerezni annak, aki karmaiba jutott annak a szörnyetegnek, amelyet inkuizíciónak neveznek.

— Legalább meg lehetne menteni a tortura szörnyűségé ellen?

Meg fogok mindent tenni, ami tőlem telhetik, mindent meg fogok próbálni, hogy unokaöcsémet megmentsem és kiszabadítsam. Talán sikerülni fog. Talán... *Ricoberti, a főinkuizítor*, jó barátom. Talán el tudom intézni, hogy az akták a kínzás megkezdése előtt a legfelsőbb törvényszék elé kerüljenek, Madridba. Még ma elküldöm egyik meghitt alárendeltemet, egy nagyon ragaszkodó papot, Valenciába, hogy az inkuizitornál jóindulatot eszközöljön ki Don Manuel iránt; egy másik megbízható papot küldök Madridba Ricobertihez. Most pedig, kedvesem, pihend ki magadat az hosszú ut után. Tudod-e, hogy az Alcazar nemcsak az érsék székhelye, hanem a kordovai inkuizíciós törvényszék épülete is. Tudd meg tehát, hogy te az inkuizíció üldözöttje, menedéket keresel az inkuizíció palotájában. Óvatossá kell lenni, nevedet meg fogod változtatni, senkinek nem fogod elmondani, hogy Valenciából jöttél és hogy ifjúkori barátom vagy. Ezentul úgy hívják: Stephano és Saragossából származol. Azért vagy itt, mert fogadalmat tettél, hogy a legnagyobb kordovai templomban, amelyet hitbuzgó elődeink a hitetlen móraktól elvettek és a mecsetből katolikus templomot alakítottak (ezért nevezik is Mesquita-nak) imádkozzál és ájtatoskodjál; azért kerestél is fel, mert valami megbízásod van hozzám a saragossai püspöktől, de ezt csak akkor mondjad, ha kérdeznak, de azt hiszem nem fognak kérdezni. Megértett ön engem? Stephano mester?

— Teljesen, Eminenciás uram.

A bibornok erre meghuzta csengőszinórját és megjelent egy szolga. A bibornok így szólt hozzá: Készíts szobát elő a Saragossából jött Stephano urnak, egyideig Kor-

dovában fog időzni és Alcazarban fog lakni; gondoskodjál arról, hogy ennielőt kapjon.

Raphaelo kérdőleg és esdeklő tekintettel nézett rá és ő felfogta pillantását és zavartalan nyugalommal folytatta tovább a szolgálóhoz szólva: Nézd, elfelejtettem még megmondani, hogy Stephano ur azt a fogadalmat tette, hogy kordovai tartózkodása alatt husételt nem vesz magához. Adjatok tehát neki kenyeret és gyümölcsöt, vagy bármit, amit akar.

A szolga meghajította magát Raphaelo pedig tiszteletteljesen kezét csókolt a biborosnak és követte az előtte menő szolgát.

A bibornok magánlakosztályába vonult, hogy gondolkozzék azon, hogy kezdje meg a rokonai megmentésére irányuló munkát. Amikor egyedül volt, legelőször levetette a ruháit, azután letakarta a képet, amely imazsámolya előtt volt, majd égnek emelte kezeit és szólt suttogó hangon:

— Egyetlen egy I'ten, akit kényszerből oly gyakran megtagadok. Eljött az idő, amelynek érdekében egész életemet elhibáztam. Adj nekem kegyelmet, hogy megmentsem enyéimet. Világosíts fel, oh irgalmas I'ten, hogy eltaláljam a helyes utat, hogy a Te híveid, az én báránykáimat kimentsem a tigris karmai közül.

Amikor ezt suttogta, az aggyasztán szeméből könnyár tört ki, nem is birt már tovább beszélni, csak ajkai mozgáltak és gondolata a mennyekben járt.

A bibornok terve

Igéretéhez képest a bibornok egyik meghitt papját Valenciába küldte. A küldetés eredménnyel járt, amennyiben a valenciai érsék közvetítésével sikerült Don Manuel a torturától egyelőre megkímélni. Természetesen szó sem lehetett arról, hogy a letartóztatott kiszabaduljon, mert az inkuizíció sokkal függetlenebb volt, semhogy idegen befolyásnak engedjen. Az inkuizíció sem a királynak, sem a pápának nem engedelmességet. A királlyal szemben az egyház jogai mögé sáncolták be magukat, a pápával szemben viszont hivatkoztak országuk intézkedéseire. Ami Don Manuel illeti, már az is nagy kegynek számított, hogy szelless és tágas szobát adtak neki s hogy megengedték neki az írást és az olvasást. Az inkuizíció csak úgy akarta Don Manuel szabadon bocsátani, ha előbb házanépet s különösen az öreg szakácsnőt Sanchát, a törvényszék elé állítják s kihallgatják, ha ezután kiderülne az ártatlanságuk, akkor teljes felszabadulást nyer Don Manuel s visszahelyezik birtokaihoz. A bibornok természetesen ennek a feltételnek teljesítését nem sürgette, mert tudta, hogy a feleség, a cseléd kihallgatása után biztos volna a kivégzés.

— Raphaelo — szólt egyszer Don Alphonso Fernandez, amikor ketten meghitt tanácskoztak — látom, hogy ezen az uton nem érünk célhoz. másik oldalról kell a dolgot megfognunk. Tudd meg: Ez a véres inkuizíciós törvényszék, amely immáron 200 éve tönkreteszi Spanyolországot, megérett a pusztulásra. Ha nem tudom unokaöcsémet a szent officium karmaiból megmenteni, akkor magát a törvényszéket akarom ledönteni, nem akarom, hogy hiába éltem legyen. (Folyt. köv.)

HIREK

NAPTÁR

Sabosz Devórim, Ov 4, II. Perek

— Sabosz Cházajn —

Gyertyagyújtás (Bpest) 7.—

szab kimenetele 8.—

— Csütörtök: Tisóbeöv —

Sabosz Voeszchanan, Ov 11, III. Perek

— Sabosz Náchmü —

Gyertyagyújt. 6.50; szombat kimenetele 7.50

Szerda: Chamisó Ószor Beöv

Lapunk legközelebbi száma 11. hó 19-én fog megjelenni.

A t. közönség figyelmébe!
A „Zsidó Ujság” címe ezentul: VII., Kertész-utca 48.

— A BUDAPESTI ORTH. HITKÖZSÉG

Schwartz Ignác L. 50 év óta működő templomgondnokát különös megtiszteltetésben részesítette. Óbudai Freudiger Abraham hitközségi elnök ünnepélyes választmányi ülés keretében átnyújtott a jubiláns tisztviselőnek egy héber felirattal ellátott díszes ezüstserleget és egy meleghangú átiratot. Ez alkalommal hitközségi elnök a jubilánshoz szívélyes beszédet intézett, amelyben hű szolgálataira rámutatott. Fel-emelő hatással volt, amikor az agg jubiláns a választmányának könnyező szemekkel háláját kifejezésre juttatta. (A Zs. U. a maga részéről már hetekkel ezelőtt méltatta a veterán jubilánst.)

— BÉKE JUBILÁN? A váci hitk. vizsály realizálása ügyében a központi bizottság legutóbbi ülésén a főt. debreceni és győri főrabbi urak felkérték, hogy szálljanak ki a helyszínrre, Vácra, s kíséreljék meg a békés kibontakozást. Nevezett főrabbi e héten voltak Vácra, ahol a főbb vilás pontokban sikerült megegyesést létrehozniok. Mindenesetre óhajtották, hogy az ir velem bejiszroel jelzőt viselő váci kehillóban a teljes béke mielőbb helyreálljon.

— A PÖSTYÉNI RABBIÁLLÁS. A póstyéni hitközség, főrabbija z. c. I. tragikus elhunytá után, mint emlékezetes, elhatározta, hogy a rabbiszéket oly megfelelő fiatalemberrel, bóchiur talmid chóchom vejóré somájim, tölti be, aki a megdicsőültnek leányát nőül veszi. Amint bennünket értesítenek, a dolog már aktuális s a hitközség az egész régi Magyarország területéről szívesen fogad jelentkezéseket.

Szombattartó szállítócéggel bonyolítsa le szállításait!!
Butorszállítás csukott butorkocsikkal, teherautó és lovaskocsi fuvarozás. — Elvámolás, beraktározás, legelőnyösebben, felelősséggel, —
Schwarcz és Salgónál,
Wesselényi ucca 18. szám.
Telefon: J. 42-3-42.

מכתב גדול לשוחטים מומחים ויראי ד' עומדים על

משמרת הקודש בכל אתר ואתר נ"י

היות שקבלנו מכתבים שונים לא ראי זה כראוי וה משועבדי הקהלות ואי אפשר לנו להשיב לכל אחד ע"כ יהי כבוד מחול אם במכתב נלוי זה נודיע תשובתנו לכל השוחטים ומשעבדים יראי ד'.

בהיות דעת אשר שלחנו לשוב אשר שאלו עצתנו הי כל כונתנו להיות לעוררה להשתדל למכותם בכל מאמצי כחנו וחכנו כי יתאספו יחד ויעשו כאשר יעצנו להם, אכן מאז ועד עתה לא שמענו שיעשו כן עכ"ז לא נמנענו לעשות מה שבכחנו ומצאנו עתה איש הראוי לאותה איצטרא רב גדול בתורה איש יקר המעלות אשר מוכן לעול למכות השוחטים ומשעבדי הקהלות ואנו עומדים הכן לעורר כינלחנו שלא יבוטל המפעל הטוב של "הכנסת כל" ואם יהי שעה הכושר הבי כמעט רגע עד יעבור ועם של צוק העתים — השי"ת ישנה ישועה בקרוב — אז נעשה מעלים לחושי" גם להמעניאנספאנד ועתה אנו קוראים לכם: התאספו!

אם תרצו לשמע עצתנו נעמוד לימינכם בכל מאמצי כחנו ואם לא תרצו לשמע עצתנו, אנו כופלים: עשו כטוב בעיניכם, מה שלבכם הפך וזלה זה אין כוידני להשיב על המכתבים אשר הניענו.

הק' מנחם בראדי
הק' שלמה צבי הכהן שמראסמער
רב דק"י דעברעצין יצ"ו

— A RÉGI JÓ IDŐKBŐL. Kuttna

Henrik ur Nyitráról gyermeki kegyeletétől indítva beküldött nekünk egynehány, a békebeli időkből származó cimszallagot, amely arra mutat, hogy az „Allgemeine Jüdische Zeitung” húséges előfizetője volt édesatyja. Meghatottsággal néztük az önmagukban értéktelen papirseleteket, amelyek jobb időkről szólnak. Kuttna Lipót 2 év előtt hunyt el s szerkesztőnk nagyapjának a „R. Óser Esslárer” néven ismert lángelméjü belényesi rabbi jesisvatársa volt.

— ITENI BÜNTETÉS A POGROM-ÉRT. Beszarábiának és Bukovinának a Moldvával határos részei teljesen víz alatt vannak és az elöttött területen óriási nyomor van. A kormány 25 millió leit szavazott meg inségsegélynek. A parasztok között általános a vélemény, hogy az áradás I'ten büntetése, amiért a vasgárdabeli egyetemi hallgatók megszenstégtelenítették a jassy-i zsinagógát és 10 tóratekerceset megsemmisítettek.

x ORTHODOX FIUINTERNÁTUS MISKOLCON. Miskolcon kellő számu jelentkező esetén f. év szeptember havában egy szigoruan orthodox alapon álló fiuinternátus nyilna meg. Ezen intézmény lehetővé tenné a gyermeküket vallási nevelésben részesíteni akaró szülőknek, hogy az iskolatipusok bármelyikében vallási aggály nélkül járathassák gyermeküket. Kellemes, megbízható otthont találna itt a tanuló. Higiénikus tisztság és megfelelő orvosi felügyelet mellett elsőrangú, szigoruan orthodox kóser ellátás. A Klein Ká-

roly hittanánár személyes vezetése alatt álló intézetben, a világi tantárgyaknak, szaktanárook általi alapos korrepetálása mellett a Chümis, a Talmud, a Sülehon Órúch és a héber nyelv képeznek a vallásos nevelés gerincét. Érdeklődőknek szívesen szolgál felvilágosítással augusztus 15-ig: Klein Károly hittanár, Miskolc, Arany János u. 6.

— HALÁLESET. Weiss Jajchonon az agg ipolysági főrabbi neje a pozsonyi zsidó kórházban elhunyt, Nyitrára vitték s ott temették nagy részvétellel. — תנצ"ה

— A KISPESTI ZSIDÓISKOLA tízéves fennállása alkalmából Dr. Gergely Sándor iskolaszéki elnök szép szavakban méltatta Schäffer Árpád igazgató és Löwinger Jenő tanító érdemeit.

— AZ ÁBRÁNYI T. B. uj tisztikara: Krausz Ferenc elnök, Schlesinger Bernát alelnök, Cziesler Menyhért pénztáros, Schwarcz Dezső ellenőr, Schlesinger Herman tb. előadó.

x MINDENKI PÉNZHEZ JUT, ha felesleges férfiruháit, butorait, szőnyegeit függőnyeit és régiségtárgyait Rottenbergnek eladja, Paulay Ede (volt Szercesen utca 46. Tel.: Aut. 18-5-21. Hívásra házhoz megyek. Ugyanott ezen tárgyak legolcsóbb árban vásárolhatók.

— ÓVÁS! Tudomásunkra jutott, hogy nevével visszaélve, felelőtlen elemek a boldogult cadikunk z. c. I. fényképét árusítják, „sirkó költségei fedezésére”. Tesék az illetoeket, mint közönséges szélhámosokat keznelni.

A mádi isr. hitk. előjárósága.

TÖCHTERPENSIONAT & HAUSHALTUNGSSCHULE MARTA MARCUS, MONTREUX-CLARENS (Francia Svájc)

Gründliche Ausbildung in deutscher, französischer, englischer Sprache, Allgemeinwissenschaften und Haushalt. Vorbereitung zur staatl. Französischdiplom. Sonderabteilung für schulpflichtige Mädchen, Unterrichtsprogramm der höheren Schulen Orth. כשר, Modern. Comfort. Sport. Fraulein Marcus wird im August in Wien zu sprechen sein. Referenzen und Prospekt zur Verfügung. Bedeutend herabgesetzte Preise.

Kizárólag egyedül orthodox kóser

WEISZ MÓR keksz teasütemény és kétszersült gyára
Budapest, VII., Dob ucca 22. — Telefon: 42-3-65.
Kétszersült, keksz, nápolyi, fagylalt, ostya

— A budapesti orthodox rabbiság felügyelete alatt. —

MULTHETI REJTVÉNYÜNK
MEGFEJTÉSE a következő: *Cselofchod* 5 leányának a neve kétszer fordul elő a Szentírásban, először *Pinchosz* fejezetében, majd *Másze* szidrójában. Az 5 név sorrendje azonban nem egyforma. *Pinchoszban Szircsöh* áll utolsónak, míg *Másze*ban más az elrendezés. Már most, a rejtvényt azt mondja: ha „*Szircsöh* áll utolsónak, (tehát, amint *Pinchoszban* fordul elő) a nevet az első négynek a kezdőbetűi (*Máchló, Najó, Chogló, Milkó*) adják“. Vagyis, a most beköszöntött hónap előneve: **מנחם**
Megfejtették: Weinberger Mór (Fehérgyarmat), Baumhaft Izrael (Ujfehértó), Berkovits Zechárj, Sternberg Klára (Genf), Friedmann Lajos és Dezső (Encs), Blonder József (Szarvas).

x **EMÉSZTÉSI GYENGESEG**, vér-szegénység, lesóványodás, sápadtság, migrigbetegségek, bőrkütsések, kelések, furunkulusok eseteiben a természetes „*Ferenc József*“ keserűvíz szabályozza a belek ammyira fontos működését. Az orvosi tudomány számos vezérférfia meggyőződött arról, hogy a valódi *Ferenc József* víz hatása mindig kitűnően beválk.

Családi hírek

(Négy sorig 4 pengő, azonfelül soronkint 1 P)
Kellner Lipóknak Komárno, *Herskóvits Mancikával* Kezmarok, való eljegyzéséhez szívélyes mazelotot kíván a

Tiferesz Bachurim, Komárno.
Gestetner Imre (Amrom) Győről lak-helyét *Ujpestre*, Király utca 47. helyezte át. Arany, ezüst és briliánsárúk legjutányosabban beszerezhetők és értékesíthetők. Kivánatra választékot küld. Tel.: 94-5-60.

או מנינים מה מעמק לבנו ברכת מרש לרבלי ארושי לירד נשנו נבא דישבנו חור כארנים כשית מרה אלי עללענאנמן מקק ועמנא. תלמידי ישיבה הרמה דקיק סעדראהעלה.

Lakodalmi díszebéd már P 2.50-től Nissel étteremben, Rombach utca 16.

Szerkesztői üzenetek

DUN. STREDA: „Kiczür Sülchon Örüch“ csupán a peszáchi szabályokra jelent meg magyar fordítással (Klein Jenő hittanár, Budapest, Szilágyi ucca 1.) — P. M. A hitközségi adózás megkönnyítését vitató témát egyelőre lezártuk. — SAJTÓHIBA: Mult számunk 10. oldalán a „Kormánybiztosok“ c. bekezdés 8-ik sorában „inszinuációjára“ szó helyett „intrigáló-sára“ olvasandó. — ÉRDEKLŐDŐ: A helyes kiejtés nem „hasgóchó protijajsz“, hanem „hasgóchó prótisz“. — NYITRA: I. Mi a héber szavakat fonétikusan írjuk át, azaz úgy, amint azokat Magyarország legtöbb askenász hitközségében kiejtik. Nem írunk tehát a *chajlam* helyett „o“-t, mert ez szefárd kiejtés; nem írjuk „au“-nak, mert ez neolog kiejtés, németországi importáru, hanem úgy írjuk, amint kiejtik: „aj“. De nem írunk „u“-t, mert, ami Litvánia-

ban „u“, az nálunk „u“...
lag közöljük. — MEGYER: *Hákajl kemín-hog hámedino*... — GRAF ZEPPELIN: Sorra kerül. — S. M.: Nem ajánlatos, mivel a spanyol miniszterelnök kijelentése szerint *Spanyolország nem bír el zsidó bevándorlást*.

Uj talány

Beküldte: Klein Emanuel (Nyiregyháza)
מימן ומשמאל תמצאו אותם
שיום במספרם ולא בחמנומם
איש צדיק ישכן ביתוים
ואו שמי ימלא כחותם
וכאכע אל האוחיות
נכללים ארבעה שמות
ואם תוסיפו אחד ושתיים
שם חדש תראו לעינים

Pályázatok

A TOKAJI TALMUĐTÓRA iskolában a következő szemeszterre *melamed*-állás betöltendő. *Tnach* és *gemóre tajszezesz ü-poszkim* alapos tanítása, valamint a magyar és német nyelv szóban és írásban való ismerete megkívánatik. Írásbeli pályázatok, melyekben életkor, családi állapot, eddigi működés és fizetési igény feltüntetendő, legkésőbb Rajs-chajdes Elülüg *Frenkel Dezső, Tokaj*, címre nyujtandó be. Próbaelőadásra csak a meghívott bocsáttatik.

A tokaji Talmudtóra vezetősége

Apró hirdetések

Pályázatok és apróhirdetések díjszabása: Minden szó egyszeri beiktatása 16, vastagon szedett betűkből 32 fillér. Állástkeresőknek 10, ill. 20 fillér. Az összeg előre hűlendő be; lehet 10 filléres levélbélyegeken is. Jelégés levelek továbbításához 20 filléres bélyeg mellékelendő.

HUSZONNÉGY év óta közvetít házasságokat Nagy Jenő, Rákóczi ut 57/b. Telefon. Cég nélküli levelezés.

MEISELS házasságokat legdiszkrétebben közvetít. Tálliszszövöde, könyvkereskedés, Rombach utca 8. (A Rombach templommal szemben.)

KÉT SZEMÉLYES háztartásomba, keresek azonnali belépésre szigoruan orth. leányt, aki mosáson kívül mindent vállal. Havi fizetés 20 pengő. Jó bánásmód. Guttman Ferenc, Füzesgyarmat.

GYAKORLOTT okl. tanító menne vidékre polgári vagy középiskolai magántanulók előkészítésére. Fizetés megegyezés szerint. Esetleges megkeresések „*Kitinó német és héber*“ jeligére kéretnek.

KÖZÉPKORU jobb nő elhelyezkedne, jó bizonyítványokkal, fűszerszakmabeli perfectséggel, háztartásban, gyermekek mellé. Wesselényi utca 10. fszt. 3. Sapaiküzem.

VIDÉKLI 26 éves nagykereskedő nőszülné 10.000-el. Úgynekök kizárva. „*Orth. 10.000*“ jelige.

x SÁMUEL Kaba. Házasság-kozzval. *Biztos eredmény!* Válaszbélyeg KIZÁRÓLAGOSAN németül tudó idősebb hölgyet keresünk egyetlen leánygyermekünkhöz. Ajánlatokat fizetési igényekkel *Brieger Andor, Ape*, címre kérek.

VAS- és fűszerkereskedésben, jó házból való, 4. középiskolát végett, szombattartó tanoncot keresek. *Lessinger N. Arnold, Rum.* (Vas m.)

VALLÁSOS 27 éves fiatalember benősülne vallásos családba. Ajánlatok „*parnoszó*“ jeligére a kiadóba kéretnek. (Válaszbélyeggel.)

SZERÉNYIGÉNYŰ szorgalmas szombattartó rőfőségéd állást keres, kirakartrendezést is vállal. „*Megbízható*“ jeligére.

GYERMEKEIM mellé keresek intelligens nevelőnt. Tanítónök, vagy németek előnyben. Ajánlatok „*Csakis orthodox*“ jeligére a kiadóba.

ÁLLÁST VÁLTOZTATNÉK; nagyon szerény igényel. Rőfős, divat és fűszerszakmában 8 éve dolgozom. Cim válaszbélyeggel a kiadóban.

HETI 40-50 P *biztos kereset*. Keresek oly megbízható, agilis, kerékpározni tudó fiatalembert, aki osterszjigáram részére utazna. *Singer Lásár, Szilsárhány*.

KÜLÖNBEJÁRATU szép, tiszta, bútorozott szoba, fűrdőszobahasználattal a centrumban orth. uricsaládánál kiadó. Cim a kiadóban.

SZERÉNY, törekvő, izr. 22 éves fiatalember, bármilyen elfoglaltságot vállal lakás és ellátásért. Cim: Rombach ucca 3. III. em. 50.

36 ÉVE fennálló, jogfolytonossággal bíró korcsma, (ahol kőser italok kíméretnek), betegség miatt eladó. Cim megtudható: Haas Jakab, Budapest, Baross tér 6.

ÜRESEDÉSBEN levő, jól jövedelmező falusi orthodox *sajchet*-állást oly 30 éven felüli fiatalemberrel vagy gyermektelen özvegyemmel kívánom betölteni, ki unokanővéremet hozományal feleségül veszi. Kitanult metsző előnyben. „*Jó parnoszó és hozomány*“ jelige. (Válaszb.)

BENŐSÜLÉSRE keresek 25 év körüli vallásos böchert. Kimerítő ajánlatokat „*jó üzlet*“ jeligére kérek.

JÓL bevezetett cipészület betegség miatt eladó. Grosz, Kisdiófa utca 3.

KERESÉK csinos, szorgalmas, szépnek mondott leányom részére komoly, szigoruan vallásos 28-32 éves fiatalembert, kereskedőt, kinek minimálisan havi 400 pengőt jövedelmező önálló üzletet adok, teljes, üzempékes felszereléssel. Pontos válaszokat „*Az ipart elsajátítom*“ jeligére válaszbélyeggel a kiadó továbbít.

Felelős szerkesztő és kiadótlájdonos: GROSZBERG JENŐ

SPRINGER NYOMDAI MÜINTÉZET, Budapest, VII., Bethlen u. 33. Tel. 40-6-79

אללנעמינע יידישע צייטונג

ביה

ZSIDÓ UJSÁG

AZ ORTHODOX ZSIDÓSÁG FÜGGETLEN HETILAPJA

Alapította:
Groszberg LipótSzerkesztőség és kiadóhivatal:
BUDAPEST, VII., KERTÉSZ UCCA 48.
Telefon: J. 42-5-90. Csekkszám: 50.791.
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGŐ (Külföldre 25 P)Szerkeszti:
Groszberg Jenő

Beszélgetés Genfben Palesztina volt főkormányzójával

(*Saját tudósítónktól.*) Genf, Ov há-
vában. Nagy vendége van Genf váro-
sának *Sir Herbert Samuel*, volt pa-
lesztinai kormányzó személyében. Va-
lóságos sajtóhadjárat támadta meg, de
talán én vittem el a pálmát. Másfél
óra hosszat társalogtam vele minden-
féle problémáról, leginkább héberül.

— Ön cionista — kérde.
— Nem, — felelém — én zsidó va-
gyok.

Meglepődött válaszon, amelyre
magyarázatot kért, s miután részlete-
sen kifejtettem véleményemet a „nem-
zeti“ zsidóságról, amelynek egyes
megnyilvánulásait vallási szempontból
kifogásoltam, fölünyes gunnyal ezeket
mondotta:

— Uram! Ön vallásossága mellett
nagy „ápihajresz“, ha nem hisz a cio-
nizmusban...

Azon kérdésemre, hogy mi lesz
velünk zsidókkal és mi lesz az egész
világgal a következőt mondotta mo-
solyogva:

— Amig oly rossz zsidók fognak lé-
tezni, mint ön, addig nem javulhat a
zsidók helyzete...

Majd hirtelen átváltozó komolyság-
gal folytatja:

— A zsidóság és a világ sorsa egymás-
tól függ. Ha a világ sorsa jobbra fordul,
ugy a zsidóság helyzete is javulni fog, de
nincs az anyagilag, hanem erkölcsileg is:

a gazdasági terhektől súlyosan megrongált
idegzet képtelen annyira ápolni vallását,
mint azt kellene. Amidőn oly válságos idő-
ket élünk, hogy hatalmas államok napról-
napra tönkre mennek, csodálkozom a zsi-
dóság szívós magatartásában... Sorsunk a
világ sorsától függ, de semmiesetre sem
Genftől, vagy Lausanne-tól. Az érem má-
sik oldala pedig: a világ sorsa a zsidóság-
tól függ, mert amig az egyes országokban
az antiszemitizmust oly nagy előszeretettel
istápolják és az oly szükséges belbékét

megbontják, lehetetlen a megújulás. A tá-
rsadalmi rend erőszakos és természetellenes
megváltoztatására irányuló kísérletek nem
fognak sem több pénzt, sem több hitelt
szerezni. A helyzet egyedüli javulása a bé-
kés és természetes evolúció, a tisztességesen
megalapozott fejlődés, a harmonikus és hu-
manisztikus haladás. Csak a béke mentheti
meg a világot. A belső béke megzavarása,
gátja a kenyér után futkosó emberek sza-
bad mozgásának, akadályozója a gazdasági
élet sima menetének, maghintoje az általá-
nos elégedetlenségnek...

Égészen belemeledett a Sir, s egy
pohár sörrel hűti le magát, amiután
még hozzátesszi.

— Egy reményünk van már csak:
hogy már *tovább nem súlyedhetünk*.
Az államférfiak valamint a társadalmi
és gazdasági élet vezérei, komolyab-
ban és lelkiismeretesebben kell, hogy
átérezzék felelősségüket.

A „Choféc Chajim“ két példázata az emberi élet tartalmáról

Az erkölcsstani művéről: „Choféc
Chajim“-ról híres közel 90 éves radi-
ni gaon legutóbbi előadásában a kö-
vetkező két példázattal tanította hall-
gatóit s hiveit:

I.
Egy falusi ember a pályaudvaron áll
s körülnéz. Bámulva nézi a vonatokat.
Az állomásfőnök adja az induláshoz
való jelet. A falusi ember azt hiszi: de
hatalmas ur lehet ez, az ő intésére fi-
gválnak a vonatvezetők. Fogalma sincs
arról, hogy egy pontosan kidolgozott
menetrend van, amely szerint az álló-
másfőnök intézkedik és hogy van egy
illetékes magas minisztériumi hivatal,
amely ezt a menetrendet megállapítja.
— Így van ez a világgal. Természeti
erők szabályozzák a mozgást s fejlő-

Majd a Szentföldről beszél egyet-
mást. Nagy meglepéddel tesz emli-
tést Palesztina rohamos fejlődéséről s
főleg a zsidók szorgalmas és hasznos
munkásságáról.

Utolsó kérdésem: Ön, a cionistaba-
rát, kit tart a legnagyobb cionistának?
Amire nem csekély ámulatomra azt fe-
leli:

— *Hitler Adolfot*... mert ő az
egyedüli, aki „tiszta szivből“ kívánja,
hogy az összes zsidók Palesztinába
menjenek.

— maga is jót kacag s gunyosan
hozzátesszi:

— Mindannak dacára nem kívánok
sokat az ilyen Palesztinabarátokból.

„Salom“ — köszöntéssel eltávozom
attól a férfitől, akihez mint jó zsidó
mentem be és szerinte mint ápihajresz
jöttem ki.

Berkovits Zoltán

dést, ők okai minden okozatnak. Olyan-
nok ők, mint az intézkedő állomásfő-
nökök. A felületesek és a hitetlenek
őket tartják a világ urainak s tulajdo-
nosainak. S nem gondolnak arra: van
egy gondosan előkészített bölcseség-
terv, amely szerint ők működnek, *nem
gondolnak a mennybéli minisztérium-
ra*, amely megállapítja a világ folyá-
sát.

II.
A palotában állnak a király szolgálái.
Bársonyba és selyembe vannak öltöz-
ve, ellenben utazó ruhában hagyja el
némely szolgál a királyi palotát. Utazó
ruhájuk egészen jelentéktelen, de fon-
tos az ő küldetésük. Feladatuk, hogy
titkos megbízatásban menjenek mesz-
sze utakra a király szolgálatában. Fel-